

კავკასიის საერთაშორისო უნივერსიტეტი
სამართლის ფაკულტეტი
სამართლის სადოქტორო საგანმანათლებლო პროგრამა

ქეთევან მეფარიშვილი
გადაწყვეტილების აღსრულების უზრუნველყოფა,
როგორც სამართლიანი სასამართლოს უფლება

სამართლის დოქტორის აკადემიური ხარისხის
მოსაპოვებლად წარმოდგენილი დისერტაციის

ავტორეფერატი

სამეცნიერო ხელმძღვანელი სამართლის დოქტორი,
კავკასიის საერთაშორისო უნივერსიტეტის
ასოცირებული პროფესორი
ნინო ხუნაშვილი

კავკასიის საერთაშორისო უნივერსიტეტი
თბილისი, 0141, საქართველო
2024 წელი

სამეცნიერო ხელმძღვანელი: ნინო ხუნაშვილი

სამართლის დოქტორი კავკასიის საერთაშორისო
უნივერსიტეტის ასოცირებული პროფესორი

ოფიციალური რეცენზენტები:

მაია ცქიტიშვილი - აკაკი წერეთლის სახელობის
უნივერსიტეტის სამართლის დოქტორი პროფესორი

მარინე ჭყონია - სამართლის დოქტორი

დისერტაციის დაცვა შედგება 2024 წლის 17 მაისს, 16:00
საათზე, კავკასიის საერთაშორისო უნივერსიტეტის
სამართლის ფაკულტეტის სადისერტაციო საბჭოს
სხდომაზე.

მისამართი: 0192 თბილისი, ჩარგლის ქუჩა N73, კავკა-
სიის საერთაშორისო უნივერსიტეტის პირველი კორ-
პუსი.

დისერტაციის გაცნობა შეიძლება კავკასიის საერთაშო-
რისო უნივერსიტეტის ბიბლიოთეკაში.

სადისერტაციო საბჭოს მდივანი:

ალექსანდრე გიორგიძე
სამართლის დოქტორი,
ასოცირებული პროფესორი

ნაშრომის ზოგადი დახასიათება

სარჩელის/გადაწყვეტილების უზრუნველყოფა წარმოადგენს სამოქალაქო სამართალწარმოების მნიშვნელოვან ინსტიტუტს და სასამართლო გადაწყვეტილების აღსრულების უზრუნველყოფას ემსახურება. იმის გათვალისწინებით, რომ ხშირად სამოქალაქო პროცესი საკმაოდ ხანგრძლივ პროცედურებთან არის დაკავშირებული, არსებობს რისკი, რომ საბოლოო გადაწყვეტილების მიღებამდე დავის საგანი განადგურდეს, გასხვისდეს, უფლებრივად დაიტვირთოს ან სხვაგვარად ხელი შეეშალოს საბოლოო გადაწყვეტილების აღსრულებას. სარჩელის/გადაწყვეტილების უზრუნველყოფის ღონისძიება სწორედ ამ საფრთხეების პრევენციას ემსახურება. სარჩელის უზრუნველყოფა კანონით გათვალისწინებული ის იძულებითი ღონისძიებების სისტემაა, რომლებსაც სასამართლო იყენებს მოსარჩელის შუამდგომლობით, თუ არსებობს ვარაუდი იმის შესახებ, რომ საქმეზე გამოტანილი გადაწყვეტილების აღსრულება შემდგომში გართულდება ან შეუძლებელი გახდება, ან მოსარჩელეს მიადგება აუნაზღაურებელი ზიანი, რაც იმაში მდგომარეობს, რომ მოპასუხეს ეზღუდება სარჩელის მატერიალური საგნის (ობიექტის) განკარგვის უფლება. აღნიშნული თავის მხრივ, გარანტირებულს ხდის გადაწყვეტილების რეალურ აღსრულებას სარჩელის დაკმაყოფილების შემთხვევაში.

სარჩელის დაკმაყოფილების შემთხვევაში სასამართლო გადაწყვეტილებით განსაზღვრული ამა თუ იმ სამართლებრივი შედეგის დადგომა (თანხის გადახდა, ნივთის გადაცემა და სხვა) დამოკიდებულია არამხოლოდ გადაწყვეტილების ძალაში შესვლაზე, არამედ ასევე მოპასუხის (მოვალის) ნებაზე. ასეთი ნების არარსებობის შემთხვევაში კი, გადაწყვეტილებით განსაზღვრული შედეგის დადგომა დამოკიდებული ხდება გადაწყვეტილების იძულებით აღსრულებაზე. თუკი გადაწყვეტილების კანონიერ ძალაში შესვლის მომენტი-სათვის მოვალეს აღარ ექნება ქონება, რომლის რეალიზაციითაც შესაძლებელი გახდება კრედიტორის დაკმაყოფილება, გადაწყვეტილება დარჩება აღუსრულებელი. სასამართლომ კი, უნდა უზრუნველყოს სამომავლო გადაწყვეტილების აღსრულება. დასახელებულ მიზანს ემსახურება სარჩელის/გადაწყვეტილების უზრუნველყოფის ინსტიტუტი. სარჩელის/გადაწყვეტილების უზრუნველყოფა წარმოადგენს სამოქალაქო სამართალწარმოების მნიშვნელოვან ინსტიტუტს და ემსახურება სასამართლო გადაწყვეტილების აღსრულების უზრუნველყოფას. იმის გათვალისწინებით, რომ ხშირად სამოქალაქო პროცესი საკმაოდ ხანგრძლივ პროცედურებთან არის დაკავშირებული, არსებობს რისკი, რომ საბოლოო გადაწყვეტილების მიღებამდე დავის საგანი განადგურდეს, გასხვისდეს, უფლებრივად დაიტვირთოს ან სხვაგვარად შეეშალოს ხელი საბოლოო გადაწყვეტილების აღსრულებას. სარჩელის უზრუნველყოფის ღონისძიება სწორედ ამ საფრთხეების პრევენციას ემსახურება. სარჩელის უზრუნველყოფა კანო-

ნით გათვალისწინებული იმ იძულებითი ღონისძიებების სისტემაა, რომლებსაც სასამართლო იყენებს მოსარჩელის შუამდგომლობით. თუ არსებობს ვარაუდი იმის შესახებ, რომ საქმეზე გამოტანილი გადაწყვეტილების აღსრულება შემდგომში გართულდება ან შეუძლებელი გახდება, ან მოსარჩელეს მიადგება აუნაზღაურებელი ზიანი და რაც იმაში მდგომარეობს, რომ მოპასუხეს ეზღუდება სარჩელის მატერიალური საგნის (ობიექტის) განკარგვის უფლება, რაც თავის მხრივ, გარანტირებულს ხდის გადაწყვეტილების რეალურ აღსრულებას სარჩელის დაკმაყოფილების შემთხვევაში. სამოქალაქო საქმეზე მართლმსაჯულების ეფექტურად განხორციელება მნიშვნელოვან საჯარო ინტერესს წარმოადგენს. ამავე დროს, მართლმსაჯულების ეფექტურობა მნიშვნელოვნად არის დამოკიდებული სასამართლოს მიერ მიღებული გადაწყვეტილების აღსრულებაზე, შესაბამისად, კანონით გათვალისწინებული მექანიზმები, რომლებიც ემსახურება სამოქალაქო საქმეზე მიღებული გადაწყვეტილების უზრუნველყოფას, ემსახურება უმნიშვნელოვანეს ლეგიტიმურ მიზანს - მართლმსაჯულების ეფექტურად განხორციელების უზრუნველყოფას. სსსკ-ის 191-ე მუხლის დანაწესიდან გამომდინარე ამკარაა, რომ ხსენებულ საკითხზე გადაწყვეტილების მიღებისას მოსამართლე მხედველობაში უნდა იღებდეს იმას, თუ რამდენად აუცილებელია ესა თუ ის სამართლებრივი მექანიზმი სარჩელის უზრუნველსაყოფად და თუ დაადგენს მის აუცილებლობას, იგი ვალდებულია, მოახდინოს სარჩელის უზრუნველყოფა. სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 198-ე მუხლის მე-2 ნაწილი ად-

გენს იმ ღონისძიების ჩამონათვალს, რომელთა გამოყენებაც მოსამართლეს შეუძლია სარჩელის უზრუნველსაყოფად, ხოლო მე-3 ნაწილი მიუთითებს, რომ სასამართლოს შეუძლია გამოიყენოს სხვა ნებისმიერი ღონისძიება, თუ ეს აუცილებელია სარჩელის უზრუნველსაყოფად. აღნიშნულიდან გამომდინარე ცხადია, რომ კანონი ადგენს მოსამართლის ვალდებულებას, უზრუნველყოფის ღონისძიების გამოყენებისას იხელმძღვანელოს აუცილებლობის სტანდარტით.

სარჩელის/გადაწყვეტილების უზრუნველყოფის ინსტიტუტი ითვალისწინებს სასამართლოს მიერ ისეთი ღონისძიებების გამოყენებას, რომლებიც გარანტირებულს ხდიან გადაწყვეტილების აღსრულებას სარჩელის დაკმაყოფილების შემთხვევაში. სარჩელის/გადაწყვეტილების უზრუნველყოფა პირთა უფლებების დაცვის ერთ-ერთი ეფექტიანი ქმედითი მექანიზმია, რომელიც გათვალისწინებულია როგორც სამოქალაქო საპროცესო, ისე სხვა (ადმინისტრაციული, სისხლის საპროცესო) კანონმდებლობით. უზრუნველყოფის ღონისძიების მიზანია სამოქალაქო თუ სხვა სახის სამართალდარღვევის შედეგად დარღვეული პირთა ქონებრივი უფლებების რეალური და სრული აღდგენა.

დავის განხილვა ეფექტიანი მხოლოდ იმ შემთხვევაში იქნება, როდესაც გადაწყვეტილება აღსრულდება. უზრუნველყოფის ინსტიტუტის სწორი გამოყენება უზრუნველყოფს სასამართლო აქტების ჯეროვან და ეფექტიან აღსრულებას. დაინტერესებული პირის უფლება, ზოგიერთ შემთხვევაში, დაცული შეიძლება იქნეს

სადავო ქონების მიმართ სწრაფი უზრუნველყოფითი ღონისძიებების მიღების გზით ჯერ კიდევ სარჩელის აღძვრამდე.

უზრუნველყოფის ღონისძიებების ინსტიტუტის მნიშვნელობა სამოქალაქო პროცესში წარმოადგენს სუბიექტისათვის უფლების სასამართლო წესით დაცვის შესაძლებლობის განხორციელების ერთ-ერთ წონად გარანტიას. სასამართლოთა საქმიანობის ეფექტიანობა უშუალოდ არის დამოკიდებული სასამართლოთა აქტების რეალურად აღსრულებაზე. დავის გადაჭრა, თუკი ამას არ მოჰყვება სასამართლო აქტის აღსრულება (მოთხოვნის საბოლოო დაკმაყოფილება), პრაქტიკულად უსარგებლოა იმ პირისთვის, ვინც თავისი უფლებისა და კანონიერი ინტერესის დასაცავად მიმართა სასამართლოს.

თემის აქტუალურობა და საკვლევი პრობლემა

სასამართლოს მიერ მიღებული გადაწყვეტილების აღსრულება ერთ-ერთ უმნიშვნელოვანეს სტადიას წარმოადგენს სამოქალაქო მართლმსაჯულებაში. სტრასბურგის სასამართლოს პრეცედენტული პრაქტიკა ბოლო პერიოდში გადაწყვეტილების აღსრულებას აქტიურად განიხილავს, როგორც სამართლიანი სასამართლოს უფლების ნაწილს, რის დასტურსაც ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციის მე-6 მუხლი წარმოადგენს. საქართველოში აღნიშნული პრინციპის გაზიარება არცთუ ისე დიდი ხნის წინ მოხდა, თუმცა დღევანდელ დღეს სასამართლოს მიერ მიღებული გადაწყვეტილებე-

ბის აღსრულება მაინც მართლმსაჯულების სისტემის ერთ-ერთ სუსტ რგოლად რჩება. თემის აქტუალურობაც სწორედ კანონმდებლობასა და სასამართლო პრაქტიკაში არსებული ხარვეზების კვლევასა და ისეთი მექანიზმების შემუშავებაში მდგომარეობს, რომელიც ხელს შეუწყობს სისტემაში არსებულ გამოწვევებთან გამკლავებას, რაც თავის მხრივ კიდევ უფრო განამტკიცებს საქართველოს კონსტიტუციით გათვალისწინებულ სამართლიანი სასამართლოს უფლებას.

გადაწყვეტილების აღსრულებისათვის რიგ შემთხვევაში გარდაუვალად აუცილებელია იმ პრევენციული ღონისძიებების წინასწარ გატარება, რაც სამომავლოდ გარანტირებულს ხდის გადაწყვეტილების აღსრულებას. საქართველოს კონსტიტუციით, საერთაშორისო აქტებითა და ეროვნული კანონმდებლობით უზრუნველყოფილი და გარანტირებულია ყოველი ადამიანისათვის თავის უფლებათა დასაცავად სასამართლოსათვის მიმართვის, საქმის სამართლიანი და დროული განხილვის უფლება. უზრუნველყოფის ღონისძიების გამოყენების ინსტიტუტის არსებობა ნაკარნახევია სასამართლო აქტის აღსრულების უზრუნველყოფით. უფლებებისა და თავისუფლებების სასამართლო წესით დაცვის კონსტიტუციის 31-ე მუხლით გარანტირებული უფლება არარეალური და არაქმედითი იქნება, თუკი დარღვეული უფლების აღდგენის მიზნით გამოტანილი სასამართლო აქტი ან სხვა უფლებამოსილი ორგანოს აქტი დროულად არ აღსრულდება. სასამართლო აქტის აღსრულებლობას შედეგად მოსდევს სახელმწიფოებრივი თვალსაზრისით მძიმე შედეგი - მართლმსაჯულების

აღუსრულებლობა. ჯეროვანი და ეფექტიანი მართლმსაჯულება მიიღწევა სასამართლოს მიერ არა მხოლოდ კონკრეტული კონფლიქტის გადაწყვეტით, არამედ კანონიერ ძალაში შესული სასამართლო აქტის დროული აღსრულების უზრუნველყოფით.

სამოქალაქო საპროცესო სამართლის მუდმივი განვითარების აუცილებლობა, განაპირობებს სარჩელის/გადაწყვეტილების უზრუნველყოფის ინსტიტუტის მოდიფიცირებასაც. საქართველოს მოქმედი სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის ძალაში შესვლამდე არსებული საპროცესო კანონმდებლობა არ ითვალისწინებდა ცალკეული კატეგორიის საქმის განხილვის თავისებურებას და შესაბამისად, არ ითვალისწინებდა აღნიშნული კატეგორიის საქმეებზე სარჩელის უზრუნველყოფის შესაძლებლობასა და თავისებურებებს. სამოქალაქო საპროცესო სამართლის მოდიფიცირებისა და უნიფიცირების ერთ-ერთი გარდაუვალი შედეგია სარჩელის უზრუნველყოფის ინსტიტუტის დახვეწა და შეცვლაც კი. ტერმინი „სარჩელის უზრუნველყოფა“ სრულად ვერ გამოხატავს სარჩელის უზრუნველყოფის თავში გაერთიანებული ნორმების იურიდიულ ბუნებას. აღნიშნული ნორმები სცდებიან სარჩელის უზრუნველყოფის საზღვრებს. ამ ნორმათა სისტემას, როგორც ახალ საპროცესო ინსტიტუტს, შეიძლება ეწოდოს ახალი სახელწოდება - „უზრუნველყოფის ღონისძიებები“. შესაბამისად, მათი ანალიზისას მხოლოდ ისეთი კატეგორიებით ოპერირება, როგორებიც არის „სარჩელის უზრუნველყოფა“, „სარჩელის უზრუნველყოფის ღონისძიებები“, შეცდომა იქნება, რამეთუ დავიწროვდება აღნიშნულ

დანაწესთა მოქმედების არეალი. შედარებისათვის, გერმანული სამოქალაქო საპროცესო სამართალი არ იცნობს ქართულ სამოქალაქო საპროცესო კოდექსისთვის ნაცნობ „სარჩელის უზრუნველყოფის“ ცნებას. მსგავსი ფუნქციები სანივთო ყადაღას და დროებით განკარგულებას აქვს. ორივე საპროცესო მოქმედებას გამარტივებულად „დაჩქარებულ წარმოებასაც“ უწოდებენ. როგორც ჩანს, გერმანულ სამართალშიც არ აღინიშნება ზუსტი ტერმინით უზრუნველყოფის ღონისძიებათა არსი. ნაშრომში გამოკვლეულია აგრეთვე მოპასუხის ქონებრივი უფლებების შემზღუდველი ისეთი ღონისძიებები, როგორებიც არის ყადაღა და სეკვესტრი. ყადაღის ინსტიტუტისადმი ინტერესი განპირობებულია იმით, რომ როგორც ლიტერატურაშია აღნიშნული, ეს ღონისძიება „ყველაზე ხშირად გამოყენებადი ღონისძიებაა“.

ხშირია მასთან დაკავშირებული საპროცესო მოქმედებების არასწორი განხორციელების ფაქტები, რაც მოითხოვს არსებული სასამართლო პრაქტიკის სიღრმისეულ მეცნიერულ ანალიზს. რაც შეეხება სეკვესტრს, მისი უაღრესად დიდი მნიშვნელობისა და თანამედროვეობისათვის აქტუალობის მიუხედავად, პრაქტიკულად ერთეული შემთხვევების გარდა, სასამართლოთა საქმიანობაში არ გამოიყენება. სეკვესტრის მნიშვნელობას ხაზი გაესვა ჯერ კიდევ საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს პრაქტიკაში. საკონსტიტუციო სასამართლომ განმარტა: აღსრულების პროცესში გათვალისწინებული უნდა იქნეს მოვალის ინტერესებიც. მოქმედი კანონმდებლობა სეკვესტრს მიიჩნევს აუქციონის უწყინარ

ალტერნატივად, როცა ქონების რეალიზაცია კი არ ხდება, არამედ მის სამართავად გადაცემა. სეკვესტრი ხელს უწყობს მოვალის ქონების შენარჩუნებას, მისი საწარმოს თუ მეურნეობის გამოცოცხლება-გაჯანსაღებას და კრედიტორის ინტერესების დაკმაყოფილებასაც, თუკი სამართავი ქონება კარგ მმართველს გადაეცემა. იმდენად, რამდენადაც სეკვესტრი არის როგორც იმულებითი აღსრულების სახე, ისე სარჩელის/გადაწყვეტილების უზრუნველყოფის საშუალება, მიზანშეწონილია დაკონკრეტდეს, რომ მოცემულ ნაშრომში სეკვესტრი გამოყენებულია სარჩელის/გადაწყვეტილების უზრუნველყოფის აზრით.

მოპასუხის ქონებრივი უფლებების შემზღუდველი ღონისძიებების კვლევისას ინტერესს იწვევს შემდეგი პრობლემები: არსებული მოწესრიგების პირობებში ყადაღის გამოყენება რამდენად თანაზომად ღონისძიებად გამოიყურება და შესაბამისად, არსებული რეგულაცია რამდენად წარმოადგენს საკუთრების უფლებაში დასაშვებ ჩარევას ისეთ შემთხვევაში, როდესაც სარჩელი არ კმაყოფილდება, ხოლო დავის დასრულებამდე ყადაღის გაუქმება ძალაში არ შედის და ფაქტობრივად შენარჩუნებულია; რამდენად არის ყადაღა მოქცეული ადამიანის უფლებათა და ძირითად თავისუფლებათა დაცვის ევროპის კონვენციის მე-6 მუხლის მოქმედების სფეროში; ყადაღა მოპასუხის უფლებათა მხოლოდ კერძოსამართლებრივი ხასიათის შეზღუდვაა, თუ საჯაროსამართლებრივი შეზღუდვაც და შესაბამისად, უნდა შეიზღუდოს თუ არა მოპასუხე სარგებლობის უფლებაში. ეს საკითხები რელევანტურია იმდენად, რამდენადაც მოქ-

მედ სამოქალაქო საპროცესო კოდექსში თითქმის უცვლელად იქნა გადმოტანილი მანამდე არსებული კანონმდებლობის დანაწესები სარჩელის უზრუნველყოფის თაობაზე. ძველი წესები აგებული იყო სოციალისტური მეურნეობის შესაბამისად, მაშინ როცა ახალი კანონმდებლობა შეიქმნა საბაზრო მეურნეობის პირობებში. აღნიშნული კი განაპირობებს მრავალი დრომოჭმული ინსტიტუტის გადახედვას და ახლებურ გააზრებას, მათ შორის უზრუნველყოფის ინსტიტუტის სფეროშიც. საბაზრო ეკონომიკის პრინციპებთან შეუსაბამობაში მყოფი წესების ახალ რეალიებთან მორგების გარეშე შესაძლოა უამრავი ქონება უბრალოდ ვერ ჩაერთოს სამოქალაქო ბრუნვაში, რაც უკიდურესად დამაზიანებელია კერძოსამართლებრივი ურთიერთობებისათვის. განსაკუთრებით მტკივნეული პრობლემა სწორედ ამის გამო არის მოპასუხის ქონებრივი უფლებების შემზღუდავი ღონისძიებების საკითხი, რაც განაპირობებს ნაშრომის აქტუალობას.

სარჩელების დიფერენცია სხვადასხვა ნიშნით, მათი სახეობები, მათი განმასხვავებელი ნიშნები და სხვა ფაქტორები თუ რაზეც არის დამოკიდებული თუ რომელი სარჩელი უნდა აირჩიოს მოსარჩელემ სასამართლოსთვის მიმართვისას, არის აქტუალური საკითხი, ვინაიდან გადაწყვეტილების უზრუნველყოფაც სწორედაც რომ განუყოფლად უკავშირდება სარჩელს, რომელზეც ის არის მიღებული. ამავდროულად მოსარჩელემ უნდა აირჩიოს მისთვის ყველაზე ოპტიმალური სარჩელი, თავისი მოთხოვნის შესაბამისად.

სარჩელთა სახეობების შესწავლით უფრო ნათელი ხდება თუ როგორ ხდება მათი კანონმდებლობით, სასამართლო პრაქტიკითა და საპროცესო მეცნიერებით დაყოფა.

საკვლევი პრობლემა

ცნობილია, რომ სწრაფი მართლმსაჯულება დემოკრატიული ქვეყნების კანონმდებლობის ერთ-ერთ უმთავრეს პრინციპს წარმოადგენს. სასამართლო სისტემის ეფექტურობა მნიშვნელოვანწილად სწორედ მართლმსაჯულების სისწრაფეზეა დამოკიდებული, მის ხარისხიანობასთან ერთად. მართალია, ქართული საპროცესო კოდექსით გათვალისწინებული უმრავი დანაწესი ეფუძნება საპროცესო ეკონომიის პრინციპს, მაგრამ პრაქტიკაში სასამართლოების განსჯად საქმეებზე ხშირია ვადების დარღვევა სასამართლოების გადატვირთულობის გამო, რაც ზოგად გლობალურ პრობლემას წარმოადგენს მთელ მსოფლიოში, მზარდი საზოგადოებრივი ურთიერთობებიდან გამომდინარე. უნდა აღინიშნოს, რომ სამართალწარმოება/პროცესი გადაწყვეტილების გამოტანით არ სრულდება და სასამართლოს მიერ გამოტანილი გადაწყვეტილების აღსრულებაც სამართალწარმოების/პროცესის შემადგენელი ნაწილია.

თუმცა გადაწყვეტილების აღსრულების პრობლემა ხშირად გადახდისუუნარობასთან არის დაკავშირებული და ამიტომ მნიშვნელოვანია გადაწყვეტილების აღსრულებისთვის წინასწარ პრევენციული ღონისძიებების მიღება, რაც მეტ-ნაკლებად გარანტირებულს ხდის სამომავლოდ გადაწყვეტილების აღსრულებას.

სამოქალაქო სამართალწარმოების პრაქტიკა გვიჩვენებს, რომ საქმის სასამართლოში განხილვა სამივე ინსტანციის სასამართლოში ხშირად ხანგრძლივ დროსთან არის დაკავშირებული. კერძო დავებზე, როგორც წესი, სამართალწარმოება დიდ დროს მოითხოვს და კონკრეტული საქმის განხილვა და ამ საქმეზე გადაწყვეტილების მიღება სამივე ინსტანციის სასამართლოში ხშირად წლების განმავლობაში მიმდინარეობს. ამის მიზეზად შეგვიძლია რამდენიმე გარემოება დავასახელოთ: მოსამართლეთა არასაკმარისი რაოდენობა, თავად მხარეების მოუმზადებლობა, საპროცესო ვადების დაცვის შეუძლებლობა, მოდავე მხარეების მხრიდან საპროცესო ნორმების არაკეთილსინდისიერი გამოყენება და სხვა. თუმცა პრობლემებს ვაწყდებით არა მხოლოდ საქმის სასამართლოში განხილვის სტადიაზე, არამედ სასამართლოს მიერ მიღებული გადაწყვეტილების აღსრულების პროცესშიც, რაც უზრუნველყოფის ღონისძიების წინასწარ განუხორციელებლობითაც არის გამოწვეული.

გადაწყვეტილების აღსრულებლობით არამართო ევროკონვენციის მე-6 მუხლით გარანტირებული სამართლიანი სასამართლოს უფლება, არამედ საკუთრების უფლებაც ირღვევა. სტრასბურგის სასამართლოს მიერ ბოლო პერიოდში ჩამოყალიბებული პრაქტიკის მიხედვით, როდესაც დარღვეულია აღსრულების უფლება, ამით დარღვეულია ევროკონვენციის 1-ლი დამატებითი ოქმის 1-ლი მუხლით უზრუნველყოფილი საკუთრების უფლებაც. სასამართლოს მიერ დადასტურებული უფლება მიიჩნევა კრედიტორის საკუთრების უფლების ობიექტად, რომელსაც ვერ იღებს აღსრულების წესით.

ამრიგად, უზრუნველყოფის წინასწარი განხორციელება იცავს იმ საკუთრების უფლებასაც, რომელიც დადასტურდება სასამართლო აქტით. აღნიშნული საკითხების და პრობლემატიკის მიუხედავად, გადაწყვეტილების აღსრულების მექანიზმის იურიდიული ბუნება, ქართულ იურიდიულ ლიტერატურაში მონოგრაფიულად შესწავლილი არ არის.

კვლევის მიზნები და ამოცანები

საკვლევი თემის მიზნებია სამოქალაქო სამართალწარმოებაში სასამართლო გადაწყვეტილების აღსრულების უზრუნველყოფის ნაწილში არსებული საკანონმდებლო და პრაქტიკული ხარვეზების კვლევა მისი ეფექტიანობის გაზრდის მიზნით, რომ განხორციელდეს სამართლიანი სასამართლოს უფლების დაცვის განმტკიცება. ნაშრომის მიზანია გამოკვეთოს სამოქალაქო საპროცესო კანონმდებლობით გათვალისწინებული გადაწყვეტილების აღსრულების უზრუნველყოფის ღონისძიებების პრობლემატიკა და შედარებით-სამართლებრივი ანალიზის საშუალებით შემოგვთავაზოს რეკომენდაციები კანონმდებლობაში არსებული პრობლემური საკითხების დასახვეწად. ამასთანავე მიზანს წარმოადგენს, სამოქალაქო სამართალწარმოების სრულყოფის, საპროცესო ეკონომიის პრინციპის უზრუნველყოფისა და ეფექტური მართლმსაჯულების განხორციელებისათვის უზრუნველყოფის ღონისძიებათა გამოყენებაზე გავლენის მოხდენის ასპექტით სარჩელთა სახეების შესწავლა, შესაძლო საკანონმდებლო ხარვეზე-

ბის გამოვლენა და შესაბამისი დასკვნებისა და რეკომენდაციების შეთავაზება.

კვლევის მიზნები:

საქართველოში საერთო სასამართლოების მიერ მიღებული გადაწყვეტილებების აღსრულების უზრუნველყოფის პროცესში გამოვლენილი ხარვეზები და მისი კავშირი სამართლიანი სასამართლოს უფლებასთან, ანუ სასამართლო გადაწყვეტილების აღსრულება როგორც სამართლიანი სასამართლო უფლების შემადგენელი ნაწილი, - სასამართლოს გადაწყვეტილების აღსრულების უფლება რამდენად შეიძლება იყოს სამართლიანი სასამართლოს უფლების ხელმისაწვდომობის დამაბრკოლებელი ფაქტორი და გადაწყვეტილების აღსრულებისათვის წინასწარ პრევენციული ღონისძიებების მიღება რამდენად გარანტირებულს ხდის სამომავლოდ გადაწყვეტილების აღსრულებას. ნაშრომში განხილულია სარჩელის სახეები ქართული კანონმდებლობის, საპროცესო სამართლისა და სასამართლო პრაქტიკის მიხედვით. ასევე, მოცემულია სარჩელის სახეები ზოგიერთი უცხოური ქვეყნის სამართლის დოქტრინასა და კანონმდებლობაში. ნაშრომში ყურადღება გამახვილებულია სარჩელის, როგორც დარღვეული უფლებისა და კანონიერი ინტერესის დაცვის სასამართლოში მიმართვის უნივერსალური საპროცესო ფორმის მნიშვნელობასა და ცნებაზე, ასევე სარჩელის ელემენტებზე. სარჩელის ერთ-ერთი ელემენტის-სარჩელის საგნის განსაზღვრას პრინციპული მნიშვნელობა აქვს სარჩელის პროცესუალურ-სამართლებრივი კვალიფიკაციისთვის. ნაშრომში გადმოცემულია სარჩელთა მატერიალურ-

სამართლებრივი და საპროცესო სამართლებრივი კლასიფიკაციის მნიშვნელობა, როგორც თეორიული, ისე პრაქტიკული თვალსაზრისით და მოცემულია ავტორის კონკრეტული დასკვნები სარჩელთა სახეების არსებული დაყოფის მიზანშეწონილობაზე და მათი გავლენის თაობაზე უზრუნველყოფის მექანიზმის გამოყენებაზე.

კვლევის ამოცანები:

- სარჩელის ცნებისა და შინაარსის, მისი ელემენტების კვლევა;
- სარჩელთა სახეებად დაყოფის თეორიული საფუძვლების შესწავლა და მათი გავლენა სარჩელის უზრუნველყოფის ღონისძიების გამოყენების შესაძლებლობაზე;
- სარჩელთა კონკრეტული სახეების მსგავსებისა და განსხვავების გამოკვეთა.
- გადაწყვეტილების აღსრულების უზრუნველყოფის მნიშვნელობა ადამიანის უფლებათა კონვენციის მე-6 მუხლის გათვალისწინებით;
- სასამართლო გადაწყვეტილების აღსრულების უზრუნველყოფის პრობლემატიკა ქართულ კანონმდებლობაში;
- ქართული და ზოგიერთი უცხოური კანონმდებლობის შედარებითი ანალიზი.

ნაშრომის ძირითადი საკვლევი კითხვები

უცხოური და ქართული კანონმდებლობა გადაწყვეტილების აღსრულების უზრუნველყოფის მექანიზმე-

ბის შესახებ მათი გავლენა გადაწყვეტილებების აღსრულების შედეგებზე.

- სარჩელის დაკმაყოფილების შემთხვევაში სასამართლო გადაწყვეტილებით განსაზღვრული ამა თუ იმ სამართლებრივი შედეგის დადგომა დამოკიდებულია თუ არა მხოლოდ გადაწყვეტილების ძალაში შესვლაზე, თუ ეს ასევე დამოკიდებულია მოპასუხის ნებაზე ან მის ქონებრივ მდგომარეობაზე?
- თუკი გადაწყვეტილების კანონიერ ძალაში შესვლის მომენტისათვის მოვალეს აღარ ექნება ქონება, რომლის რეალიზაციითაც შესაძლებელი გახდება კრედიტორის დაკმაყოფილება, გადაწყვეტილება დარჩება თუ არა აღუსრულებელი?
- სასამართლო გადაწყვეტილების აღსრულების უზრუნველყოფის მექანიზმი უნდა გაფართოვდეს თუ არა იმ თვალსაზრისით, რომ ის გახდეს იმ მოპასუხის უფლებების უზრუნველყოფის საშუალებაც, რომლის სასარგებლოდაც გამოვიდა გადაწყვეტილება?
- ხარვეზიანია თუ არა საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 196¹-ე მუხლი, რომელიც პროპორციულობის დაცვის იმპერატივს უკავშირებს მართოდენ ქონებაზე ყადაღის დადების შემთხვევას? სამოქალაქო საპროცესო

კოდექსის რომელი ნორმები საჭიროებს კიდევ სრულყოფას, რომლებიც ემსახურება სასამართლო გადაწყვეტილების აღსრულების უზრუნველყოფას?

- სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 198-ე მუხლის გამოყენება პრობლემურია თუ არა ისეთ შემთხვევებში, როდესაც უძრავი ნივთის ფორმალური მესაკუთრე გარდაცვლილია და ამ ნივთის გამო დავა მიმდინარეობს კრედიტორსა და მემკვიდრეს შორის?

ლიტერატურის მიმოხილვა

სადისერტაციო ნაშრომში გამოყენებულია არა მარტო ქართული, არამედ უცხოური ლიტერატურა. წყაროები საფუძვლიანად არის დამუშავებული, გაანალიზებული და შესაბამისი თემატიკის მიხედვით შერჩეული. ქართული ლიტერატურიდან გამოყენებულია შ. ქურდაძის, გ. ქურდაძისა და ნ. ხუნაშვილის თანაავტორობით გამოცემული „სამოქალაქო სააღსრულებო სამართალი“, ასევე შ. ქურდაძის, გ. ქურდაძის, ნ. ხუნაშვილის და ზ. ჭყონიას თანაავტორობით გამოცემული „სააღსრულებო წარმოებათა შესახებ საქართველოს კანონის კომენტარი“, „სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის კომენტარი“ გამოცემული ავტორების შ. ქურდაძის, ნ. ხუნაშვილის, მ. ცქიტიშვილის, მ. ახალაძის, მ. კუბლაშვილისა და გ. ქურდაძის მიერ, ა. კობახიძის გამო-

ცემული „სამოქალაქო საპროცესო სამართალი“, მ. ცქიტიშვილის, სამართლის დოქტორის აკადემიური ხარისხის მოსაპოვებლად წარდგენილი დისერტაცია „სარჩელის პრობლემა სამოქალაქო პროცესში“, ზ. ძლიერიშვილის „სარჩელის უზრუნველყოფით გამოწვეული ზარალის (ზიანის) ანაზღაურების უზრუნველყოფა და სხვა.

ნაშრომში ასევე გამოყენებულია გერმანული, ჰოლანდიური და რუსული ლიტერატურა, მათ შორის Litigation in the Netherlands, Civil procedure, Arbitration and Administrative Litigation. Wolters Kluwer, Кулахметов Шамиль Баязитович, Особенности рассмотрения арбитражными судами дел о защите прав и законных интересов группы лиц, АВТОРЕФЕРАТ, 2011, Zivilprozessrecht: Erkenntnisverfahren, Arwed Blomeyer, Springer-Verlag GmbH Berlin Heidelberg, 1963, Stichelbrock B. Inhalt und Grenzen richterlichen Ermessens im Zivilprozess, Köln, 2002. ასევე ნაშრომში გამოყენებულია შედარებითი ანალიზისთვის გერმანიის კონსტიტუცია და საკვლევ თემასთან რელევანტური ნორმები.

კვლევის მეთოდები და მეთოდოლოგია

გადაწყვეტილების აღსრულების უზრუნველყოფის შესახებ ცალკე კვლევა ქართულ სამართლებრივ დოქტრინაში არ არსებობს, შესაბამისად, ნაშრომი საინტერესო იქნება უშუალოდ აღნიშნული ან მონათესავე საკითხების კვლევით დაინტერესებული როგორც აკადემიურ სფეროში მოღვაწე, ასევე იურიდიულ პრაქტიკაში

დასაქმებული პირებისათვის. სასამართლო გადაწყვეტილების აღსრულების უზრუნველყოფა საკმაოდ აქტუალურია და შესაბამისად მნიშვნელოვანია მოხდეს საკანონმდებლო ბაზის დახვეწა, რაც დაინერგება პრაქტიკაში. კვლევის თეორიული საფუძველია საკანონმდებლო აქტები, საპროცესო სამართალში მოღვაწე ქართველი და უცხოელი მეცნიერების, ასევე მოსამართლეთა სახელმძღვანელოები, მონოგრაფიები და კომენტარები, ქართული და ევროსასამართლოს პრაქტიკა.

ნაშრომში განხორციელებული მეცნიერული ხედვების ანალიზი ხელს შეუწყობს უზრუნველყოფის მექანიზმის არსის სწორ გაგებას და გამოყენებას, გადაწყვეტილების ეფექტიანად აღსრულების უზრუნველყოფას, რაც საბოლოოდ უზრუნველყოფს მართლმსაჯულების ეფექტიანობის ზრდას. სასამართლო პრაქტიკაში გამოვლენილი ხარვეზების ანალიზით შემუშავებული იქნება რეკომენდაციები, რაც ვფიქრობ ხელშემწყობ როლს ითამაშებს თეორიისა და პრაქტიკის განვითარებისთვის.

გამოყენებული კვლევის მეთოდებია:

1. ნორმატიული;
2. შედარებით-სამართლებრივი;
3. ლოგიკური ანალიზის მეთოდი;

კვლევის თეორიული ბაზა შეადგინა სამოქალაქო საპროცესო სამართლისა და სხვა მომიჯნავე სფეროში მოღვაწე მეცნიერების ნაშრომებმა.

**ნაშრომის მეცნიერული სიახლე და თეორიული -
პრაქტიკული მნიშვნელობა**

ქართულ სამეცნიერო სივრცეში შეიქმნება სადისერტაციო ნაშრომი, რომელიც მოახდენს სასამართლო გადაწყვეტილების აღსრულების უზრუნველყოფის, როგორც სამართლიანი სასამართლოს და საკუთრების უფლების განხორციელების საშუალების კვლევას კანონმდებლობასა და პრაქტიკაში არსებული გამოწვევების გამოსავლენად, მოპასუხის ქონებრივი უფლებების შემზღვევლი ღონისძიებების ეფექტიანობის ამაღლებასა და შესაბამისი რეკომენდაციების შემუშავებას.

ნაშრომის მეცნიერული სიახლე არის უზრუნველყოფის ინსტიტუტის მოდერნიზება, იმისათვის რომ ის გახდეს ორივეს მხარის ინტერესების დაცვის ეფექტიანი მექანიზმი. უფრო კონკრეტულად კი, სიახლეს წარმოადგენს ის, რომ თუკი დღევანდელ დღემდე მეცნიერებაში აქცენტი კეთდება მოსარჩელის უფლებების უზრუნველყოფაზე, ჩვენს მიერ შემოთავაზებულია უზრუნველყოფის ინსტიტუტის ფართო გაგება, რომელიც მოპასუხის უფლებების გაფართოების გზით ორივე მხარის ინტერესების სამართლიანი დაბალანსების შესაძლებლობას იძლევა.

ნაშრომში დასაბუთებულია გადაწყვეტილების უზრუნველყოფის ინსტიტუტის ვიწრო გაგების შეცვლის აუცილებლობა. შემოთავაზებულია უზრუნველყოფის მექანიზმის ქმედითი გამოყენება მოპასუხის უფლებათა გაფართოების გზით. არსებულ მექანიზმში ნაკლები ადგილი ეთმობა მოპასუხის უფლებების უზრუნველყოფას.

ნაშრომის მოცულობა და სტრუქტურა

ნაშრომი შედგება შესავალის, ოთხი თავის, ოცდაექვსი ქვეთავის, დასკვნისა და ბიბლიოგრაფიისგან.

ნაშრომის ძირითადი შინაარსი

ნაშრომში „გადაწყვეტილების აღსრულების უზრუნველყოფა, როგორც სამართლიანი სასამართლოს უფლება“, განიხილება საქართველოს საერთო სასამართლოების მიერ სამოქალაქო საქმეებზე მიღებული გადაწყვეტილებების აღსრულების უზრუნველყოფის პრობლემური საკითხები. ნაშრომი იკვლევს გადაწყვეტილების აღსრულების უზრუნველყოფის ისტორიას საერთაშორისო და ქართულ სასამართლო პრაქტიკაში. ასევე ქართული სასამართლო პრაქტიკის შესაბამისობას ადამიანის უფლებათა ევროპის კონვენციის მე-6 მუხლთან. ნაშრომში სასამართლო გადაწყვეტილების აღსრულების უზრუნველყოფა განიხილება, როგორც სამართლიანი სასამართლოს უფლების ნაწილი და ქართული მართლმსაჯულების სისტემის ეფექტური მუშაობისათვის შემუშავებულია რეკომენდაციები.

კვლევის პროცესში შესწავლილ იქნა სხვადასხვა სამეცნიერო ლიტერატურა. ასევე გაანალიზებულ იქნა საერთო სასამართლოებისა და ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს პრაქტიკა. ნაშრომის ძირითადი პრობლემები სწორედ ლიტერატურისა და სასამართლო პრაქტიკის შედეგად გამოვლინდა.

იქიდან გამომდინარე, რომ საერთაშორისო სამართალი ბოლო პერიოდში გადაწყვეტილების აღსრულებას აქტიურად განიხილავს, როგორც სამართლიანი სასამართლოს უფლების შემადგენელ ნაწილს, ნაშრომი მიზნად ისახავს დისერტაციაში არსებულ საკვლევ პრობლემატიკასთან დაკავშირებული ხარვეზული ნორმებისა და ინსტიტუტების ანალიზს და წინადადებათა შემუშავებას სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის ხარვეზულ ნორმათა სრულყოფის მიზნით.

ნაშრომის პირველი თავი „სარჩელის სახეები და მათი გავლენა სარჩელზე მიღებული გადაწყვეტილების უზრუნველყოფაზე“ შედგება სამი ქვეთავისაგან და მასში გაანალიზებულია სარჩელის არსი და მისი სახეები, რის საფუძველზეც შესწავლილია სარჩელთა სახის გავლენა სარჩელზე მიღებული გადაწყვეტილების უზრუნველყოფაზე.

საქართველოს სსკ-ის მე-3 მუხლის მიხედვით სარჩელის ან განცხადების საფუძველზე იწყება საქმის წარმოება სასამართლოში, რა დროსაც დავის საგანს თავად მხარეები განსაზღვრავენ. არსებული საპროცესო კანონმდებლობა არ ადგენს სარჩელის დეფინიციას. გავრცელებული მოსაზრებით, სარჩელი წარმოადგენს სასამართლო წესით უფლების დაცვის მექანიზმს. გერმანიის სამოქალაქო საპროცესო სამართლის მიხედვით კი, სარჩელი გამოიყენება როგორც მოსარჩელის შუამდგომლობა სასამართლოსადმი, მისი სამართლებრივი დაცვის შესახებ.¹

---

¹ ქურდაძე შ., ხუნაშვილი ნ., საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო სამართალი, მე-2 გამოცემა, თბილისი, მერიდიანი, 2015, გვ.344.

კანონით დადგენილი წესის დაცვით სარჩელის სასამართლოში აღძვრა და მოპასუხისადმი სრულიად გარკვეული მატერიალურ-სამართლებრივი მოთხოვნის წამოყენება, უკვე ქმნის ვარაუდს, რომ როგორც მოსარჩელე, ისე მოპასუხე წარმოადგენენ სადავო სამართლებრივი ურთიერთობის მონაწილეებს. ეს ვარაუდი სრულიად საკმარისია იმისათვის, რომ სასამართლომ მიიღოს და განიხილოს სარჩელი, ცხადია, თუ არსებობს სარჩელის მიღების სხვა წინაპირობები (სსკ 186-ე მუხლი).²

სსსკ-ის მე-3, მე-4, 83-ე და 178-ე მუხლების მიხედვით სარჩელი შედგება ორი ელემენტისგან: სარჩელის საგნისა და სარჩელის საფუძვლისგან. სარჩელის საგანია მოსარჩელის მოთხოვნა მოპასუხისადმი (სსსკ-ის 178.1 მუხლის „ზ“ ქვეპუნქტი), ხოლო სარჩელის საფუძველი – კონკრეტული ფაქტები და გარემოებები, რომლებზედაც მოსარჩელე ამყარებს თავის მოთხოვნას (სსსკ-ის 178.1 მუხლის „ე“ ქვეპუნქტი).³

სარჩელის კლასიფიკაცია ქართულ, რუსულ და ევროპულ კანონმდებლობებში, საპროცესო მიზნის (ე.ი. საპროცესო-სამართლებრივი ნიშნის) ან მატერიალურ-სამართლებრივი მოთხოვნის ხასიათის (ე.ი. მატერიალურ-სამართლებრივი ნიშნის) მიხედვით ხორციელდება.

---

² ლილუაშვილი თ., ლილუაშვილი გ., ხრუსტალი ვ., ძლიერიშვილი ზ., სამოქალაქო საპროცესო სამართალი, I ნაწილი, თბილისი, 2014, გვ.144

³ სუსგ №ას-1215-2018, 29 მარტი, 2019.

სარჩელების დაყოფა საპროცესო სამართლებრივი ნიშნის მიხედვით მოიცავს უფლების დაცვის ყველა სახეს და ასეთ დაყოფას მრავალმხრივი პრაქტიკული მნიშვნელობა აქვს როგორც მტკიცების საგნის ზუსტად და სრულად განსაზღვრისათვის, ისე სარჩელის ინდივიდუალიზაციისათვის – ერთი სარჩელის მეორისაგან გამიჯვნისათვის.⁴

საყურადღებოა, რომ არამხოლოდ ქართულ, რუსულ სამეცნიერო პროცესუალურ დოქტრინაშიც სარჩელთა სახეები ტრადიციულად მიკუთვნებით, აღიარებით და გარდაქმნით სარჩელებად არის კლასიფიცირებული.^{5/6}

თუმცა ზოგიერთი პროცესუალისტი ასევე გამოყოფს, ჯგუფურ, ირიბ და გამაფრთხილებელ (პრევენციულ) სარჩელებსაც.⁷

გერმანულ სამართალში, საქართველოს საპროცესო სამართლისგან განსხვავებით, ძირითად სარჩელთა სახეებად განსაზღვრულია მავალდებულებელი და აღიარებითი სარჩელები. მავალდებულებელი სარჩელი ასევე მოიაზრებს გარკვეული მოქმედებებისგან თავშეკავების მოთხოვნასაც კი. ასევე გავრცელებულია სარჩელები სასამართლო გადაწყვეტილების შეცვლის მოთხოვნით

---

⁴ ლილუაშვილი თ., სამოქალაქო საპროცესო სამართალი, თბილისი, ჯისიაი, 2005, გვ.280.

⁵ Мясникова Наталия Константиновна, Виды исков в гражданском судопроизводстве, 1999, 3.

⁶ Макаров Вадим Владимирович, Теория иска в гражданском процессуальном праве России и Германии, 2006, 6.

⁷ Мясникова Наталия Константиновна, Виды исков в гражданском судопроизводстве, 1999, 4.

და სარჩელი ვალდებულებების მომავალში შესრულების შესახებ.^{8/9}

სარჩელების კლასიფიკაცია სამ ძირითად სახეობად გავრცელებულია ავსტიულ, გერმანულ, შვეიცარიულ და ფრანგულ და იტალიურ კანონმდებლობებშიც კი. ნიდერლანდების სასამართლო პროცესების უმეტესობა იწყება სარჩელის შესატყვისი მოწვევის ფურცლით. წერილობითი განცხადებები არის ის ფურცლები, რომლითაც მხარეები მიმართავენ სასამართლოს.^{10/ 11}

სარჩელის ბუნებიდან გამომდინარე, ყველა სახის სარჩელის მიზანია მოსარჩელის დარღვეული ან სადავო უფლების დაცვა და, შესაბამისად, სასამართლოს მიერ მისთვის სასარგებლო გადაწყვეტილების მიღება, შემდგომში კი მიღებული გადაწყვეტილების აღსრულება.

სარჩელის ყველაზე გავრცელებული ფორმა მიკუთვნებითი სარჩელია, როდესაც მოსარჩელე მოპასუხისგან რაიმეს მიკუთვნებას, ან რაიმე მოქმედების შესრულებას ან მოქმედებისგან თავის შეკავებას მოითხოვს.¹²

---

⁸ დაწვრილებით, იხ. ჰაგენლოხი უ, სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის კომენტარი, რჩეული მუხლები, (GIZ), 2020, გვ. 634-651

⁹ მეფარიშვილის ქ., უფლების უზრუნველყოფის ღონისძიებათა გამოყენების საფუძველი სამოქალაქო პროცესში, თბილისი, მართლმსაჯულება და კანონი, N2(78), გვ. 95.

¹⁰ Schlosser P. 1966. Gestaltungs- und Gestaltungsurteile, Bielefeld: Gieseking. S. 107.

¹¹ Civil Procedure in Austria. Walter H. Rechberger. Wolters Kluwer. 40.

¹² ქურდაძე შ., ხუნაშვილი ნ., საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო სამართალი, მეორე გამოცემა, თბილისი, მერიდიანი, 2015,

ამასთან, იმისათვის, რომ მიკუთვნებითი სარჩელი დაკმაყოფილდეს, აუცილებელია სახეზე ჩანდეს მხარეთა შორის ურთიერთობიდან გამომდინარე უფლების დარღვევის ფაქტი, მხოლოდ მხარეთა შორის ურთიერთობის არსებობის დადასტურება საკმარისი არ არის. თუმცა, არსებობს გამონაკლისიც, რაც სსკ 181-ე მუხლით არის განსაზღვრული, რომლის თანახმადაც დასაშვებია სარჩელი ვალდებულების მომავალში შესრულების შესახებ.¹³

მიკუთვნებით სარჩელებს, აღსრულებით სარჩელებსაც უწოდებენ, ვინაიდან დაკმაყოფილდებისა და სასამართლოს მიერ გადაწყვეტილების გამოტანის შემთხვევაში, მისი კანონიერ ძალაში შესვლის შემდეგ, მოსარჩელეს შეუძლია მოითხოვოს ამ გადაწყვეტილების იძულებით აღსრულება და სააღსრულებო ფურცლის გამოწერა.

სარჩელის დაკმაყოფილების შემთხვევაში, მხოლოდ იმ შემთხვევაში არის შესაძლებელი სასამართლოს მიერ მიღებული გადაწყვეტილებით დადგენილი სამართლებრივი შედეგის დადგომა, თუ მოპასუხე გამოხატავს ნებას განახორციელოს გარკვეული ქმედება, მაგრამ ნების არარსებობის შემთხვევაში უნდა იქნეს გამოყენებული იძულებითი აღსრულება და მხოლოდ ამ მეთოდით მოხდება გადაწყვეტილებით განსაზღვრული შედეგის დადგომა.

---

357. ასევე, ლილუაშვილი თ., სამოქალაქო საპროცესო სამართალი, თბილისი, ჯისიაი, 2005, გვ.284.

¹³ სუს-ს დიდი პალატის გადაწყვეტილება №ას-664-635-2016, 17 მარტი, 233-ე პუნქტი.

აღიარებითი სარჩელი, რომელიც ჯერ კიდევ რომის სამართალში („პრეიუდიციული სარჩელის“ სახელწოდებით) არსებობდა, სხვა არაფერია, თუ არა სარჩელი უფლების სასამართლო წესით დადასტურების შესახებ.¹⁴

მიკუთვნებული სარჩელისაგან განსხვავებით (რომლის დროსაც დავა უკვე დარღვეული უფლების დაცვაზე მიმდინარეობს), აღიარებითი სარჩელის დროს მოსარჩელის უფლება ჯერ კიდევ დარღვეული არ არის, მაგრამ არსებობს მომავალში მისი დარღვევის რისკი, გამომდინარე იქიდან, რომ მას ამ უფლებაში ვიღაც ეღავება.¹⁵

აღიარებითი სარჩელის დროს მოსარჩელის მიზანს სარჩელის წარდგენით თავისი უფლების აღიარების მიღწევა წარმოადგენს. მოპასუხეს მის მიმართ აღიარებითი სარჩელის წარდგენის შემთხვევაში, არ ეკისრება მოსარჩელის სასარგებლოდ რაიმე მოქმედების შესრულება.¹⁶

აღიარებითი სარჩელის (რომელშიც, როგორც წესი, მოსარჩელე მოითხოვს მასსა და მოპასუხეს შორის სადავო უფლების ან სადავო მატერიალური სამართალურთიერთობის არსებობის ან არარსებობის ფაქტის

---

¹⁴ ქურდაძე შ., ხუნაშვილი ნ., საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო სამართალი, მე-2 გამოცემა, თბილისი, მერიდიანი, 2015, გვ. 357

¹⁵ ლილუაშვილი თ., სამოქალაქო საპროცესო სამართალი, თბილისი, ჯისიაი, 2005, გვ. 283.

¹⁶ ქურდაძე შ., ხუნაშვილი ნ., საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო სამართალი, მეორე გამოცემა, თბილისი, მერიდიანი, 2015, 357. ასევე, ლილუაშვილი თ., სამოქალაქო საპროცესო სამართალი, თბილისი, ჯისიაი, 2005, გვ.284.

აღიარებას (დადასტურებას) სასამართლოს მიერ) აღსრულება პრობლემურია. აქედან გამომდინარე, სასამართლო ვალდებულია თავისი ინიციატივით შეამოწმოს სარჩელის დასაშვებობა საქმის ნებისმიერ ეტაპზე, ისევე როგორც აღიარებითი სარჩელის დასაშვებობა და მისი დასაბუთებულობის საკითხი, თუნდაც პროცესის მონაწილე მხარეს არ გააჩდეს პრეტენზია. იურიდიული ინტერესის არარსებობის გამო საკასაციო პალატა სარჩელებს ტოვებს განუხილველად.

ხშირად აღიარებითი სარჩელის გაერთიანება ხდება მიკუთვნებით სარჩელთან. მაგალითად, ამას ადგილი ექნება მაშინ, როცა მოსარჩელე მოითხოვს გარიგების ბათილად ცნობას.

გარდაქმნითი სარჩელი მიმართულია მატერიალურ-სამართლებრივი ურთიერთობის წარმოშობის, შეცვლის ან შეწყვეტისაკენ. როგორც წესი, სამოქალაქო ურთიერთობის მონაწილეები იურიდიულ ურთიერთობას ცვლიან, გარდაქმნიან და წყვეტენ ურთიერთშეთანხმებით, ანუ სასამართლოს გარეშე; თუმცა, ზოგჯერ ეს არ შეუძლიათ სასამართლო კონტროლის გარეშე. ასეთი სარჩელები დასაშვებია მხოლოდ იმ პირობით, თუ კანონი ითვალისწინებს ურთიერთობის შეწყვეტის ან შეცვლის შესაძლებლობას. სასამართლოს გადაწყვეტილებით წილის გამოყოფისა და საზიარო უფლების გაუქმების შესახებ, არსებული საზიარო ურთიერთობა და აქედან გამომდინარე საზიარო უფლება გარდა-

იქმნება ინდივიდუალურ უფლებად – საზიარო უფლების საგანზე ინდივიდუალურ საკუთრებად.¹⁷

საარბიტრაჟო სასამართლოში ჯგუფური სარჩელის წარდგენის წინაპირობაა მოსარჩელეთა მრავალსუბიექტობა, რაც იმას ნიშნავს, რომ სარჩელი უნდა წარადგინოს მინიმუმ ხუთმა მოსარჩელემ და სასამართლო გადაწყვეტილების გამოტანამდე შესაძლებელი უნდა იყოს ჯგუფის შემადგენლობის განსაზღვრა.¹⁸

ჯგუფური სარჩელი შეიძლება განხილულ იქნეს, მხოლოდ სავალდებულო თანამონაწილეობის ასპექტში. მოსარჩელის მხარეს პროცესუალურად აქტიური ფიგურა მხოლოდ სარჩელის აღმძვრელია. ამასთან მთელი ჯგუფის დაცვა სარჩელის აღმძვრელი პირის სახელით ხორციელდება.¹⁹

სარჩელთა კიდევ ერთი პროცესუალური სახეა დერივაციული (ნაწარმოები, ირიბი) სარჩელი. მსგავსი სარჩელები წარმოადგენს საზოგადოების აქციონერის/პარტნიორის მიერ ინიცირებულ მოთხოვნას, რომელსაც იგი წარადგენს კორპორაციის სასარგებლოდ და მისი ხელმძღვანელების წინააღმდეგ. დერივაციული სარჩე-

---

¹⁷ ლილუაშვილი თ., სამოქალაქო საპროცესო სამართალი, თბილისი, ჯისიაი, 2005, გვ. 287.

¹⁸ Кулахметов Шамиль Баязитович, Особенности рассмотрения арбитражными судами дел о защите прав и законных интересов группы лиц, АВТОРЕФЕРАТ, 2011, 6.

¹⁹ Журбин Бронислав Александрович, Процессуальные особенности рассмотрения судами дел по групповым и производным искам, 2013, 6.

ლის წარდგენისას, პარტნიორი/აქციონერი გამოდის საწარმოს წარმომადგენლად.²⁰

დერივაციული სარჩელის სამართლებრივი წინაპირობები მოიცავს მოსარჩელის დასაბუთებას, რომ მას აქვს დერივაციული სარჩელის აღძვრის უფლება, მითითებას ფაქტებზე, რომლებიც ადასტურებს კომპანიისათვის ზიანის მიყენებას მესამე პირ(ებ)ის ქმედებით, და ასევე კომპანიის უფლების დასაბუთებას ზიანის ანაზღაურებაზე. ამასთან უნდა დაასაბუთოს გარემოება, რომ მოთხოვნის განსახორციელებლად მიმართა კომპანიას კანონის შესაბამისად, რასაც შედეგი არ მოჰყოლია. თუ მას აღნიშნული მოქმედება არ შეუსრულებია, დამაჯერებლად უნდა დაასაბუთოს, რომ ასეთ მიმართვას არავითარი შედეგი არ მოჰყვებოდა.²¹

ნაშრომის მეორე თავი „სასამართლო გადაწყვეტილების აღსრულების უზრუნველყოფა, როგორც სასამართლოს ეფექტიანობის განმსაზღვრელი ასპექტი“ მოიცავს ორ ქვეთავს და მის პირველ თავში უზრუნველყოფის ინსტიტუტი განხილულია როგორც საკუთრების უფლების დაცვისა და სამართლიანი სასამართლოს ელემენტი ევროსასამართლოს პრეცედენტულ პრაქტიკაში და სარჩელის უზრუნველყოფის წესების გამოყენება სასამართლო გადაწყვეტილების აღსრულების უზრუნველყოფისას.

როგორც წესი, ადამიანის უფლებათა და ძირითად თავისუფლებათა დაცვის ევროკონვენციის მე-6 მუხ-

---

²⁰ თოდუა მ., სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის კომენტარი, რჩეული მუხლები, (GIZ), 2020, გვ. 673.

²¹ იქვე, გვ. 673.

ლით გარანტირებული სამართლიანი სასამართლოს უფლება არ ვრცელდება წინასასამართლო პროცედურებზე. აღნიშნულიდან გამომდინარე, დავინტერესდით, მოიაზრებს თუ არა ევროკონვენცია საკუთრების დაცვასა და სამართლიანი სასამართლოს უფლებაში სარჩელის უზრუნველყოფის ინსტიტუტსაც, რის გასარკვევადაც დისერტაციაში შევისწავლეთ ევროპის სასამართლოს მიერ განხილული ერთ-ერთი საქმის მასალები, რომელშიც მან ევროკონვენციის მე-6 მუხლიდან გამომდინარე, სარჩელის უზრუნველყოფის უფლება სამართლიანი სასამართლოს უფლების შემადგენელ ელემენტად მიიჩნია.²²

ევროსასამართლოს მიერ განმარტებული იქნა, რომ მე-6 მუხლის 1-ლი ნაწილის გამოყენებადობა – სასამართლო აკრძალვის პროცედურები და მათ სამართლიანობასთან დაკავშირებული სარჩელი, იყო სამართალწარმოების ერთი ნაწილი, რომელიც ეხებოდა მიზეზის არსს და არ შეიძლებოდა მათი ერთმანეთისგან დამოუკიდებლად განხილვა. მიუხედავად იმისა, რომ წინასასამართლო სამართალწარმოება, როგორც წესი, არ თავსდება მე-6 მუხლის დაცვის ფარგლებში, სასამართლომ დაადგინა, რომ ევროპის საბჭოს წევრი სახელმწიფოები თანხმდებოდნენ მე-6 მუხლის დროებით ღონისძიებებთან მიმართებით გამოყენების თაობაზე, მათ შორის სასამართლო აკრძალვისას. ეს პოზიცია ასე-

---

²² გადაწყვეტილება საქმეზე N123 (2009 წ. ოქტომბერი). (მიკალეფი მალტის წინააღმდეგ – 17056/06, გადაწყვეტილება 15.10.2009 [GC]).

ვე გაზიარებული იყო ევროპის თანამეგობრობის სასამართლოს მიერ.²³

გადაჭარბებულად ხანგრძლივ სამართალწარმოებაში მოსამართლის გადაწყვეტილება სასამართლო აკრძალვის თაობაზე, როგორც წესი, უტოლდება გადაწყვეტილებას სარჩელის არსებით ნაწილზე. ხშირად, ორივე - როგორც დროებითი ასევე ძირითადი სამართალწარმოების ფარგლებში მომხდარა ერთი და იგივე „სამოქალაქო უფლებების ან ვალდებულებების“ გადაწყვეტა მე-6 მუხლის ფარგლებში, რამაც ერთნაირი ეფექტი გამოიწვია. აქედან გამომდინარე, სასამართლო აღარ ფიქრობს, რომ გამართლებულია სასამართლო აკრძალვის სამართალწარმოების სამოქალაქო უფლებების ან ვალდებულებების არაგანმსაზღვრელ მექანიზმად დახასიათება. სასამართლო არც იმაშია დარწმუნებული, რომ ასეთ სამართალწარმოებაში ნაკლოვანება აუცილებლად იქნება გამოსწორებული არსებით სამართალწარმოებაში, ვინაიდან ამ დროის მანძილზე მინიჭებული ნებისმიერი ზიანი შეიძლება მოცემული დროისთვის იქცეს შეუქცევადად და ჰქონდეს ძალიან მცირე შანსი გამოასწოროს მიყენებული ზიანი, გარდა ამ ზიანის ფინანსური ანაზღაურებისა. ამიტომ სასამართლომ დაადგინა, რომ პრეცედენტულ სამართალში ცვლილება იყო საჭირო. მე-6 მუხლი გამოყენებადი იქნება, თუ საფრთხის ქვეშ არსებული უფლება, როგორც ძირითად ისე აკრძალვის სამართალწარმოებაში წარმოადგენს „სამოქალაქო უფლებას“ მე-6 მუხლის მნიშვნელო-

---

²³ <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22appno%22%3A%5B%2217056/06%22%5D%2C%22itemid%22%3A%5B%22001-121967%22%5D%7D>

ბის მიზნებისთვის და დროებითი ღონისძიება შეიძლება ჩაითვალოს საფრთხის ქვეშ მყოფი სამოქალაქო უფლებების ან ვალდებულებების ეფექტურ განმარტებად, ამიტომ რელიევანტურად ჩაითვალა საკითხის გადაწყვეტა ევროკონვენციის მე-6 მუხლის საფუძველზე.

რაც შეეხება სარჩელის უზრუნველყოფის წესების გამოყენებას სასამართლო გადაწყვეტილების აღსრულების უზრუნველყოფისას, მართალია გადაწყვეტილების აღსრულების უზრუნველყოფის შემთხვევაში XXIII თავით დადგენილი წესები გამოიყენება, მაგრამ გარკვეული თავისებურებებიდან გამომდინარე (რასაც თავად გადაწყვეტილების მიღების ფაქტი განაპირობებს), სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 198-ე მუხლის დანაწესის სიტყვასიტყვით გამოიყენება დაუშვებელია. რიგი წესებისა, რომლებსაც XXIII თავი შეიცავს, მხოლოდ სარჩელის უზრუნველყოფის შემთხვევაში მოქმედებს და არ გამოიყენება გადაწყვეტილების აღსრულების უზრუნველყოფის ეტაპზე. მაგალითად, სარჩელის აღძვრამდე მისი უზრუნველყოფის წესი მხოლოდ საკუთრივ სარჩელის უზრუნველყოფის შემთხვევაში გამოიყენება. გადაწყვეტილების უზრუნველყოფისას აღარც იმის ეჭვი არსებობს, დაკმაყოფილდება თუ არა სარჩელი, ამიტომ სრული მოცულობით არ მოქმედებს სსსკ-ის 191-ე მუხლის დანაწესი. სარჩელის უზრუნველყოფა ემსახურება მხოლოდ მოსარჩელის უფლებების დაცვას. გადაწყვეტილების აღსრულების უზრუნველყოფა კი კრედიტორის დაცვის მექანიზმია. სარჩელის უზრუნველყოფის მექანიზმის გამოყენებით დასაშვებია იმ სარჩელთა უზრუნველყოფა, რომელზე გა-

მოტანილი გადაწყვეტილებაც დაუყოვნებლივ აღსრულებას ექვემდებარება.

აღნიშნულში უკეთ გასარკვევად ამავე ქვეთავში განვიხილეთ შემდეგი ძირითადი საკითხები (რაც ვრცლად გვაქვს წარმოდგენილი დისერტაციაში):

- სარჩელის/ გადაწყვეტილების უზრუნველყოფის ღონისძიების მნიშვნელობა და გამოყენების საფუძველი;²⁴
- განცხადება, როგორც სარჩელის/გადაწყვეტილების უზრუნველყოფის ღონისძიების გამოყენების საფუძველი;²⁵
- აღსრულების გაძნელება, როგორც გადაწყვეტილების უზრუნველყოფის ღონისძიების გამოყენების საფუძველი;²⁶

---

²⁴ რ. შენგელია, ე. შენგელია, საბანკო სამართლის საფუძველები, გამომცემლობა „სამართალი“, თბ., 2014 წ., გვ. 330; გერმანიის სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის § 916 და შემდგომი პარაგრაფები; Zivilprozessrecht, Professor Dr. Christian Gomille, Universität des Saarlandes, 2020/2021, გვ. 276; Zivilprozessrecht: Erkenntnisverfahren, [Arwed Blomeyer](#), Springer-Verlag GmbH Berlin Heidelberg, 1963, გვ. 658

²⁵ მ. ცქიტიშვილი, სარჩელის პრობლემა სამოქალაქო პროცესში (სადოქტორო დისერტაცია), გრიგოლ რობაქიძის სახელობის უნივერსიტეტი, თბ., 2021 წ.

²⁶ თბილისის საქალაქო სასამართლოს 9 ნოემბრის განჩინება საქმეზე №2/34416-22; თელავის რაიონული სასამართლოს 2022 წლის 14 ივნისის განჩინება საქმეზე №2/183-20; თბილისის საქალაქო სასამართლოს 30 ნოემბრის განჩინება საქმეზე №2/36434-22; თ. შოთაძე, სანივთო სამართალი, გამომც. „მერიდიანი“, 2014 წელი, გვ. 121

- აღსრულების შეუძლებლობა, როგორც გადაწყვეტილების უზრუნველყოფის ღონისძიების გამოყენების საფუძველი; ²⁷
- ზიანის მიყენების საფრთხე, როგორც გადაწყვეტილების უზრუნველყოფის ღონისძიების გამოყენების საფუძველი; ²⁸
- გადაწყვეტილების უზრუნველყოფის შესახებ მიღებული განჩინების აღსრულების წესი
- სარჩელის/გადაწყვეტილების უზრუნველყოფის შესახებ მიღებული განჩინების გასაჩივრების თავისებურება

მესამე თავში „მოპასუხის უფლებები გადაწყვეტილების უზრუნველყოფის ღონისძიების გამოყენებისას“ განვიხილეთ ისეთი მნიშვნელოვანი საკითხები, როგორ

---

²⁷ შ. ქურდაძე, საპროცესო მოქმედების შესრულების თავისებურება სამოქალაქო სამართალწარმოებაში, თბილისის ეკონომიკურ ურთიერთობათა სახელმწიფო უნივერსიტეტის სამეცნიერო შრომების კრებული, თბ., 2010 წ., გვ. 218; ადამიანის უფლებათა ევროპის სასამართლოს 1997 წლის 19 მარტის გადაწყვეტილება HORNSBY v. GREECE (ნომერი 18357/91); აგრეთვე ადამიანის უფლებათა ევროპის სასამართლოს გადაწყვეტილება საქმეზე შპს „იზა“ და მაკრა-ხიძე საქართველოს წინააღმდეგ.

²⁸ მაგალითად შეიძლება მოვიყვანოთ სარჩელის უზრუნველყოფის გამოყენებაზე უარის თქმის შესახებ 2016 წლის 20 სექტემბრის განჩინება საქმეზე N2/1510263-16; Zivilprozessrecht, [Irmgard Gleußner](#), Müller Jur.Vlg.C.F., 2018, გვ. 235; შ. ქურდაძე, ნ. ხუნაშვილი, საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო სამართალი, გამომც. „მერიდიანი“, თბ., 2015, გვ. 408; გერმანიის კონსტიტუციის 103-ე მუხლი; BVerfG 2002 - 02 - 27, Der Anspruch auf effektiven Rechtsschutz nach der Art, 19 IV GG.

რიცაა პროპორციულობის დაცვის ვალდებულება გადაწყვეტილების უზრუნველყოფის ღონისძიების გამოყენებისას და სარჩელის უზრუნველყოფის წესების გამოყენება სასამართლო გადაწყვეტილების აღსრულების უზრუნველყოფისას.

გამომდინარე იქიდან, რომ სასამართლო უზრუნველყოფის ღონისძიებებს იყენებს როგორც ჯერ საქმის არსებითად განხილვამდე, ისე საქმის განხილვისა და გადაწყვეტილების გამოტანის შემდეგ, ყოველთვის არსებობს მოპასუხისათვის ზარალის მიყენების რისკი იმის გამო, რომ თვითონ სარჩელი და უზრუნველყოფის ღონისძიებები შეიძლება დაუსაბუთებელი აღმოჩნდეს. ამიტომ, აუცილებელია სასამართლომ ეს გარემოება გაითვალისწინოს და მოსარჩელის მოთხოვნების თანაზომადი უზრუნველყოფის ღონისძიებები გამოიყენოს, მით უმეტეს, რომ სასამართლო უზრუნველყოფის ღონისძიებათა შერჩევას არ არის შეზღუდული განმცხადებლის მოთხოვნის ფარგლებით.²⁹

უზრუნველყოფის ღონისძიებათა გამოყენება პროპორციულობის ანუ თანაზომადობის პრინციპის დაცვით სსსკ-ის 196¹-ე მუხლის მოთხოვნაა, რომელიც სარჩელის უზრუნველყოფის თავს დაემატა, თუმცა, უნდა ითქვას, რომ ცალკეულ შემთხვევაში, აღნიშნული ნორმის დანაწესი სასამართლო პრაქტიკაში არასწორად იქნა გაგებული (დისერტაციაში მოყვანილი გვაქვს აღნიშნულის მაგალითად განხილული გვაქვს ერთ-ერთი საქმე).

---

²⁹ მეფარიშვილის ქ. მოპასუხის ქონებრივი უფლებების შემზღვეველი სარჩელის უზრუნველყოფის ღონისძიებანი, თბილისი, მართლმსაჯულება და კანონი, N2(79), 97

გადაწყვეტილების აღსრულების მიზნით, სასამართლომ, დავისა და მისი მონაწილე სუბიექტების სპეციფიურობის გათვალისწინებით, ყოველ კონკრეტულ შემთხვევაში უნდა შეძლოს თავის ხელთ არსებული ყველა საპროცესოსამართლებრივი საშუალების გამოყენება და ამავე დროს შეძლოს მოსალოდნელი ზარალის მოპასუხისათვის ანაზღაურების უზრუნველყოფა³⁰.

როდესაც სასამართლო წყვეტს უზრუნველყოფის საკითხს, მან მხედველობაში უნდა მიიღოს, რომ ამან, შესაძლოა, ზიანი მიაყენოს მეორე მხარის ინტერესებს,³¹ ამიტომ, ხაზგასმით უნდა აღინიშნოს, რომ უზრუნველყოფის საკითხი, იქნება ეს სარჩელისა თუ გადაწყვეტილების უზრუნველყოფა, წყდება საქმის მონაწილეთა უფლებებისა და ინტერესების გათვალისწინებით (უფლებებისა და ინტერესების უზრუნველყოფით). კერძოდ, სარჩელის უზრუნველყოფით გამოწვეული ზარალის ანაზღაურებაზე საუბარია სსსკ-ის 199-ე მუხლში, სადაც მითითებულია, რომ სასამართლოს შეუძლია გამოიყენოს სარჩელის უზრუნველყოფის ღონისძიება და იმავდროულად მოსთხოვოს პირს, რომელმაც მიმართა სარჩელის უზრუნველყოფის თაობაზე, მეორე მხარისათვის მოსალოდნელი ზარალის ანაზღაურების უზრუნველყოფა. ზარალის ანაზღაურების უზრუნველ-

---

³⁰ ზ. ძლიერიშვილი, სარჩელის უზრუნველყოფით გამოწვეული ზარალის (ზიანის) ანაზღაურების უზრუნველყოფა, სამართლის ჟურნალი №1, 2018 წ. გვ. 12.

³¹ მეფარიშვილის ქ. მოპასუხის ქონებრივი უფლებების შემზღვეველი სარჩელის უზრუნველყოფის ღონისძიებანი, თბილისი, მართლმსაჯულება და კანონი, N2(79), 97

ყოფა ხდება იმ შემთხვევაში, როდესაც სასამართლო მიიჩნევს, რომ სარჩელის უზრუნველყოფის ღონისძიებების გამოყენებით მოპასუხეს შეიძლება მიაღვეს ზარალი. უზრუნველყოფის გარანტია სასამართლომ შეიძლება ასევე გამოიყენოს მოწინააღმდეგე მხარის განცხადების საფუძველზე.

გადაწყვეტილების/სარჩელის უზრუნველყოფის ინსტიტუტი ერთნაირად იცავს როგორც მოსარჩელის, ისე მოპასუხის ინტერესებს, ამიტომ სასამართლოს იმ გადაწყვეტილების კანონიერ ძალაში შესვლის შემდეგ, რომლითაც მოსარჩელეს უარი ეთქვა სარჩელის დაკმაყოფილებაზე, ასევე თუ სასამართლომ 192-ე მუხლის მეორე ნაწილის შესაბამისად გააუქმა სარჩელის აღმდგრამდე მიღებული სარჩელის უზრუნველყოფის ღონისძიებები, მოპასუხეს უფლება აქვს მოითხოვოს მოსარჩელისაგან გადაწყვეტილების/სარჩელის უზრუნველყოფის ღონისძიებათა გატარებით მიყენებული ზარალის ანაზღაურება (199-ე მუხლის მე-3 ნაწილი). სასამართლოს უფლება აქვს თავადაც მოსთხოვოს მოსარჩელეს მეორე მხარისათვის მოსალოდნელი ზარალის ანაზღაურების უზრუნველყოფა. თუ სასამართლო არ გამოიყენებს ამ დისკრეციულ უფლებამოსილებას, მაშინ მოპასუხეს შეუძლია მოითხოვოს ზარალის ანაზღაურების უზრუნველყოფა. ორივე შემთხვევაში ზარალის ანაზღაურების უზრუნველყოფა ხდება მაშინ, როდესაც არსებობს საფუძველიანი ვარაუდი, რომ სარჩელის დაუკმაყოფილებლობის შემთხვევაში მოსარჩელე ვერ აანაზღაურებს მიყენებულ ზიანს. ამრიგად, ზარალის ანაზღაურება (ანაზღაურების უზრუნველყოფა) შე-

იძლება განხორციელდეს, როგორც გადაწყვეტილების/სარჩელის უზრუნველყოფასთან ერთად, ისე მის შემდეგაც.³²

შეგებებული უზრუნველყოფის ღონისძიებების გამოყენებისას გასათვალისწინებელია ზოგიერთი საკითხი, რაზეც ვრცლად საუბრობთ დისერტაციაში. აქ კი, შეჯამების სახით უნდა ითქვას, რომ შემხვედრი უზრუნველყოფის მექანიზმის გამოყენების მომწესრიგებელი ნორმა (სსსკ-ის 199-ე მუხლი) ტოვებს შთაბეჭდილებას, თითქოს აღნიშნული მექანიზმის გამოყენება მხოლოდ სასამართლოს ინიციატივით, ან მოპასუხის შუამდგომლობით ხდება. სინამდვილეში კი, დასაშვებია შემხვედრი უზრუნველყოფის ანუ მოსალოდნელი ზარალის ანაზღაურების მოსარჩელის მიერ შეთავაზება.

ცალკე განხილვას მოითხოვს მოსარჩელის ინტერესების შემხვედრი უზრუნველყოფის შესახებ დანაწესი, რომელიც ხორციელდება მოპასუხის მიერ შემხვედრი უზრუნველყოფის წამოყენების გზით (სსსკ-ის 196-ე მუხლის მე-3 ნაწილი).

მეოთხე თავი „სარჩელის/გადაწყვეტილების უზრუნველყოფის ღონისძიებები“ შედგება ათი თავისაგან და მასში შესწავლილი და გაანალიზებულია ყადაღის არსი, ქონებაზე მისი დადების საფუძველი და პირობები, გარდაცვლილის სახელზე რეგისტრირებული ქონების დაყადაღების შესაძლებლობა, ყადაღის დადების პირობები მოპასუხის ქონებაზე, ყადაღის ინსტიტუტი

---

³² მეფარიშვილის ქ. მოპასუხის ქონებრივი უფლებების შემზღვეველი სარჩელის უზრუნველყოფის ღონისძიებანი, თბილისი, მართლმსაჯულება და კანონი, N2(79), 97

მომიჯნავე კანონმდებლობაში, ყადაღის ინსტიტუტი საარბიტრაჟო და საჯარო რეესტრის შესახებ კანონმდებლობაში, უზრუნველყოფის სხვა მექანიზმებით ყადაღის ჩანაცვლების მცდელობა ქართულ სასამართლო პრაქტიკაში, სეკვესტრის ცნება და მნიშვნელობა, სეკვესტრის ინსტიტუტი საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს პრაქტიკაში, აღმასრულებელი მმართველის როლში, სეკვესტრისა და ყადაღის ღონისძიებების შედარებით-სამართლებრივი ანალიზი, სარჩელის/გადაწყვეტილების უზრუნველყოფის სხვა ღონისძიებები.

ყადაღის, როგორც სარჩელის უზრუნველყოფის ღონისძიების არსი, მისი ცნება, უნდა განისაზღვროს „სააღსრულებო წარმოებათა შესახებ“ კანონის დანაწესების გათვალისწინებით. კერძოდ, ყადაღა არის ქონების როგორც გასხვისების, ისე უფლებრივად ნებისმიერი სახით დატვირთვის აკრძალვა, მაშასადამე, ქონების განკარგვის აკრძალვა. განკარგვის აკრძალვა გულისხმობს საჭიროების შემთხვევაში ქონებით სარგებლობის აკრძალვასაც. იმავდროულად შესაძლებელია სასამართლოსადმი მიმართვა სარჩელის უზრუნველყოფის ერთი სახის (რომელიც უკვე მიღებული აქვს სასამართლოს) მეორით შეცვლის თაობაზე. მაგალითად, მოპასუხეს (მოვალეს) უფლება აქვს სასამართლოს წინაშე დააყენოს ფულადი თანხის გადახდევინების მოთხოვნის უზრუნველყოფის ისეთი ღონისძიების მოთხოვნა, როგორც არის მის ქონებაზე ყადაღის დადება, სასამართლოს ანგარიშზე მოსარჩელის (კრედიტორის) მიერ მოთხოვ-

ნილი თანხის შეტანით შეცვლის საკითხი (სსსკ-ის 196-ე მუხლის მე-3 ნაწილი).³³

ქონებაზე ყადაღის დადება, თავისი არსით, უფლებაშემზღუდავი ღონისძიებაა, რომელიც გავლენას ახდენს ერთ-ერთ კონსტიტუციურ უფლებაზე - საკუთრების უფლებაზე. ამასთან, კონსტიტუციით გარანტირებული არცერთი უფლება არ შეიძლება აკრძალოს ან გააუქმოს ან შეზღუდოს სახელმწიფომ შეზღუდვის საფუძვლის მითითების გარეშე. საქართველოს კონსტიტუცია (34-ე და 71-ე მუხლები) უფლების ან თავისუფლების შეზღუდვის შესაძლებლობას უშვებს მხოლოდ საქართველოს საკანონმდებლო აქტის საფუძველზე და მხოლოდ იმ ზომით, რაც აუცილებელია კონსტიტუციური წყობილების, ზნეობის, ჯანმრთელობის, სხვა პირთა უფლებებისა და კანონიერი ინტერესების დასაცავად, ქვეყნის თავდაცვისუნარიანობისა და სახელმწიფო უსაფრთხოების უზრუნველსაყოფად.

სამეცნიერო ლიტერატურაში ყადაღის დახასიათებისას აქცენტი უპირატესად გადატანილია ყადაღის მიზნობრივ დანიშნულებაზე და მისი გამოყენების პრაქტიკულ ასპექტებზე. გვხვდება ის მოსაზრებაც, რომ უზრუნველყოფის გამოყენების საფუძველზე ანუ გარემოებებზე მხოლოდ მითითება არ კმარა. მოსარჩელემ უნდა დაამტკიცოს კიდევ ამ გარემოებების არსებობა, რადგან მას ეკისრება გარემოების მტკიცების ზოგადი

---

³³ შ. ქურდაძე, გ. ქურდაძე, ნ. ხუნაშვილი, ზ. ჭყონია, სააღსრულებო წარმოებათა შესახებ საქართველოს კანონის კომენტარი, ნაწილი I, 1-ლი მუხლის ავტორი - შალვა ქურდაძე, გამომცემლობა „დანი“, თბ., 2018, გვ. 22

ტვირთი სსსკ-ის 102-ე მუხლიდან გამომდინარე. თუმცა, სასამართლო პრაქტიკის და კანონის ანალიზი სულ სხვა რამეზე მეტყველებს. პრაქტიკა ცხადყოფს, რომ უზრუნველყოფის გამოყენებას საფუძვლად ედება არა დამტკიცებული ფაქტები (ამას არ მოითხოვს სსსკ-ის 191-ე მუხლი), არამედ სასამართლოს ვარაუდი, რომ სარჩელი დაკმაყოფილებადია. ნებისმიერ საპროცესო გადაწყვეტილებას, მათ შორის ყადაღის დადებას, საფუძვლად უნდა ედოს დამტკიცებული ფაქტები, მაგრამ აქედან გამონაკლისია სწორედ სარჩელის უზრუნველყოფის ინსტიტუტი, რომელიც არ მოითხოვს უზრუნველყოფის ღონისძიების გამოყენების საფუძვლად მითითებული ფაქტების მტკიცებას. სწორედ ამიტომ არის, რომ უზრუნველყოფის ღონისძიებათა გამოყენების საფუძველი სსსკ-ის 191-ე მუხლში საკმაოდ ფართოდ და ზოგადი სახით არის მოცემული. ამასთან, მოსარჩელის მიერ ამა თუ იმ საფუძვლის მითითება, ავტომატურად როდი იწვევს უზრუნველყოფის ღონისძიებების გამოყენებას.

იმდენად, რამდენადაც უზრუნველყოფის ღონისძიების გამოყენება ზღუდავს პიროვნების უფლებებს, მისი გამოყენება დასაშვებია მხოლოდ მაშინ, როდესაც ეს ნაკარნახევია აუცილებლობით, როდესაც სარჩელში და უზრუნველყოფის ღონისძიებათა გამოყენების თხოვნით აღძრულ განცხადებაში მითითებული გარემოებები სასამართლოს უქმნიან რწმენას, რომ მოსარჩელის მიერ დასახული მიზნის (შედეგის) მიღწევის სხვა გზა არ არსებობს.

ამასთანავე სსსკ-ის 284-ე და 285-ე მუხლები სასამართლოს ავალდებულებს აუცილებლად დაადგინოს ქონებაზე ყადაღის დადების საფუძველი. კერძოდ, სსსკ-ის 285-ე მუხლის ზოგადი დანაწესი სასამართლოს ავალდებულებს ქონებაზე ყადაღის დადების განჩინებაში მიუთითოს კონკრეტული ფაქტობრივი გარემოებები, რომელთა საფუძველზე მან მიიღო ასეთი გადაწყვეტილება. ამასთან, ყადაღის გამოყენების საფუძვლის სავარაუდოობიდან გამომდინარე, მისი გამოყენების მართლზომიერების შეფასების კრიტერიუმი შეიძლება იყოს თანაზომადობის პრინციპი (რამეთუ უზრუნველყოფის ღონისძიება ზღუდავს მესაკუთრეს), აგრეთვე მესამე პირის საკუთრების უფლების შელახვის დაუშვებლობის პრინციპი, თუკი აღმოჩნდება, რომ მესამე პირს საკუთრების უფლება გააჩნია დაყადაღებულ ქონებაზე ან მის ნაწილზე.

ასევე საინტერესოა გავანალიზოთ შემთხვევა, როდესაც სსსკ-ის 198-ე მუხლის მე-2 ნაწილის „ა“ ქვეპუნქტის თანახმად, ყადაღის დადება ხდება მოპასუხის ქონებაზე, რომელზეც მემკვიდრეს (მოპასუხეს) არ აქვს რეგისტრირებული უფლება და მაშასადამე, ქონება ჯერ კიდევ გარდაცვლილის სახელზე ფიქსირდება. ცხადია, იგულისხმება შემთხვევა, როდესაც მემკვიდრეს სამკვიდრო მიღებული აქვს, მაგრამ არ აუღია სამკვიდრო მოწმობა, ან აიღო მოწმობა, მაგრამ ქონებას არ ირეგისტრირებს, ან ქონება რეგისტრაციის პროცესშია. ხშირ შემთხვევაში მემკვიდრე სპეციალურად არც იფორმებს თავის სახელზე სამკვიდროს, რათა შექმნას ერთი მხრივ შთაბეჭდილება, თითქოს უქონელია, მეორე მხრივ, გა-

ვიდეს ხანდაზმულობის ვადა და კრედიტორმა დაკარგოს მოთხოვნის იძულებითი განხორციელების შესაძლებლობა. პრაქტიკა იცნობს შემთხვევებს, როდესაც მემკვიდრე, კრედიტორის მხრიდან სარჩელის აღძვრის რიდით, არ ირეგისტრირებს მიღებულ სამკვიდროს. მოცემული კვლევის მიზანი მემკვიდრის პასუხისმგებლობის ფარგლების საკითხის დადგენა არ არის, თუმცა აღნიშნულსაც მნიშვნელობა აქვს ყადაღის გამოყენების საკითხის გადაწყვეტისათვის იმ აზრით, რომ როდესაც მემკვიდრე ისედაც შეზღუდულად აგებს პასუხს მიღებული სამკვიდრო აქტივის ფარგლებში, აღარ უნდა დაისვას საკითხი თანაზომადობის პრინციპის დაცვასთან დაკავშირებით და კრედიტორს უზრუნველყოფაზე არ უნდა ეთქვას უარი. ყადაღის გამოყენება არ უნდა დააბრკოლოს იმ გარემოებამ, რომ ქონება გარდაცვლილის სახელზეა ფორმალურად აღრიცხული. ფორმალურად - სხვა რაიმე ქონებაზე ვერ მიექცევა აღსრულება, მემკვიდრეები ხომ სამკვიდრო ქონების ფარგლებში აგებენ პასუხს. ფორმალურად ქონება რეგისტრირებული რომც იყოს გარდაცვლილზე, მოპასუხე კანონის ძალით არის მესაკუთრე, როცა ფაქტობრივად აქვს მიღებული სამკვიდრო.³⁴

გამომდინარე იქიდან, რომ ყადაღის დადება იმავდროულად შეიძლება ეხებოდეს მესამე პირთა (მოპასუ-

---

³⁴ აღნიშნულ შემთხვევათა დაწვრილებითი ანალიზი იხილეთ ნაშრომში: შ. ქურდაძე, ნ. ხუნაშვილი, მ. ცქიტიშვილი, მ. ახალაძე, მ. კუბლაშვილი, გ. ქურდაძე, „სამოქალაქო საპროცესო სამართლის კოდექსის კომენტარი“, წიგნი 1 (1-176-ე მუხლები), გამომცემლობა „მერიდიანი“, თბ., 2022, გვ. 219

ხის სხვა კრედიტორთა) უფლებებსა და ინტერესებსაც, სარჩელის უზრუნველყოფის ღონისძიებათა მიღება არ ნიშნავს, რომ სარჩელის დაკმაყოფილების შემთხვევაში მოპასუხიდან გადახდევინება მოხდება პირველ რიგში, ე.ი. აღნიშნული ღონისძიების მიღებამ არ უნდა დაარღვიოს გადახდევინების ის რიგითობა, რაც სააღსრულებო წარმოებათა კანონის 82³ მუხლითაა დადგენილი.³⁵

როდესაც სასამართლო იღებს მოპასუხის კუთვნილ ფულად თანხებზე ან სხვა ქონებაზე ყადაღის დადების გადაწყვეტილებას, მან უნდა გაითვალისწინოს, რომ უზრუნველყოფის ღონისძიებები მოსარჩელის მოთხოვნის თანაზომადი უნდა იყოს. თანაზომადი არ ნიშნავს თანაბარს. თუმცა, ფულად სახსრებთან მიმართებაში თანაზომადობა თანაბრობის მნიშვნელობას იძენს. ამიტომ, საბანკო ანგარიშზე არსებულ ფულად თანხებზე ან მოპასუხის ანაბარზე ყადაღის დადება ხდება სარჩელის ფასის ოდენობის გათვალისწინებით. ანალოგიური წესითვე, თუ მოპასუხეს არ გააჩნია ფულადი სახსრები, ყადაღა ედება მის იმ ქონებას, რომლის ღირებულებაც სარჩელის ფასის თანაზომადია.

ყადაღის არსი, საკუთრივ სამოქალაქო საპროცესო კოდექსით არ არის დიფერენცირებული, თუმცა, საბოლოო ანგარიშით, სამოქალაქო საპროცესო კანონმდებლობით განისაზღვრება ყადაღის იურიდიული ბუნება.

---

³⁵ დაწვრილებით იხილეთ შ. ქურდაძე, „სააღსრულებო წარმოებათა სტადიაზე წარმოშობილი დავების განხილვის თავისებურებანი“. ჟურნალი „მართლმსაჯულება და კანონი“, N1. 2006 წ. გვ. 60-66. სწორედ ზემოაღნიშნული მოსაზრებით უნდა იყოს ნაკარნახევი სსსკ-ის 191-ე მუხლის მეორე ნაწილის შემოღება.

მხედველობაშია „სააღსრულებო წარმოებათა შესახებ“ საქართველოს კანონის მე-40 და 63¹-ე მუხლი, რომელთა შესაბამისადაც მოძრავ და უძრავ ქონებაზე ყადაღის დადება ნიშნავს მოვალის ქონების აღწერას, მესაკუთრისათვის ქონების განკარგვის - ნებისმიერი ფორმით გასხვისების, დაგირავების, მასზე ქირავნობისა და იჯარის ხელშეკრულებების დადების - აკრძალვის გამოცხადებას ან/და ქონების შესანახად გადაცემას. ქონების აღწერის აქტს კანონი ყადაღის დადების აქტსაც უწოდებს.

ქონებაზე ყადაღის დადება შესაძლებელია ორ შემთხვევაში: სარჩელის უზრუნველსაყოფად (სარჩელის უზრუნველყოფის ინსტიტუტი გამოიყენება გამოტანილი, მაგრამ ძალაში შეუსვლელი გადაწყვეტილების უზრუნველყოფის მიმართაც) და კანონიერ ძალაში შესული სასამართლოს გადაწყვეტილების აღსრულებისას. სააღსრულებო კანონმდებლობა განასხვავებს ყადაღის ორ სახეს: ა) ყადაღას, როგორც იძულებითი აღსრულების დამოუკიდებელ ღონისძიებას, რომელიც გამოიყენება მხოლოდდამხოლოდ ქონების დაყადაღების შესახებ სასამართლო აქტის აღსასრულებლად („სააღსრულებო წარმოებათა შესახებ“ საქართველოს კანონის მე-17 მუხლი) და ბ) მოვალის ქონებაზე ყადაღის დადებას, ქონებრივი გადასახდელის შესახებ მოთხოვნის შემცველი სააღსრულებო დოკუმენტის უზრუნველყოფის მიზნით.

ქონების დაყადაღებისაგან განსხვავებით ყადაღის მოვალის მიმართ გამოყენებისას სასამართლომ ყოველთვის უნდა აწონ-დაწონოს მხარეთა ინტერესები. თანაზომადობის შემოწმებისას სასამართლომ უნდა შეაფა-

სოს განმცხადებლის სამართლებრივი მდგომარეობა (საკუთრება, უფლების ეფექტიანი დაცვის უფლება) და მოვალის სამართლებრივი მდგომარეობა (თავისუფლების უფლება).

მოვალის დაყადაღების არსი გერმანულ სამართალში მდგომარეობს შემდგომ მოქმედებებში: მოვალის დაპატიმრება ან მისი თავისუფლების სხვაგვარი შეზღუდვა, როგორც არის მაგალითად, შესაბამის ორგანოში რეგულარული გამოცხადების ვალდებულება, საცხოვრებელი ადგილის შეცვლის აკრძალვა, ხოლო სხვა სახელმწიფოთა კანონმდებლობის შედარების ანალიზისას გერმანულ ლიტერატურაში გვხვდება მოსაზრება, რომლის თანახმადაც მოვალის დაყადაღების წესი გასაუქმებელია როგორც თანამედროვე სამოქალაქო პროცესისადმი შეუსაბამო ინსტიტუტი, მითუმეტეს მოცემული ღონისძიება იშვიათად გამოიყენება პრაქტიკაში. იურისტთა შორის ჭარბობს აზრი, რომლის თანახმადაც დასახელებულ საკითხზე გაცემულია უარყოფითი პასუხი. ამგვარი მიდგომა ეფუძნება იმას, რომ ყადაღის ფუნქცია არ შეიძლება მდგომარეობდეს დანარჩენ კრედიტორებთან მიმართებაში ერთ-ერთ კრედიტორისათვის უპირატესობის მინიჭებაში „კრედიტორთა შეჯიბრების პირობებში“. ყადაღამ უნდა უზრუნველყოს კრედიტორის მოთხოვნა მართოდენ მოვალის მოქმედებისაგან. მაშასადამე, მოცემული თვალსაზრისის მომხრეები თავიანთ პოზიციას აფუძნებენ კრედიტორთა თანასწორობის პრინციპის მოქმედებაზე.

უზრუნველყოფის ღონისძიებების გამოყენება შესაძლებელია საარბიტრაჟო წარმოების ფარგლებშიც და

ამ შემთხვევაში უზრუნველყოფის ღონისძიების გამოყენების კომპეტენცია გააჩნია როგორც არბიტრაჟს, ისე სასამართლოს (არბიტრაჟის შესახებ საქართველოს კანონის მე-17 და 23-ე მუხლების დანაწესები). ამასთან, არბიტრაჟი არ არის უფლებამოსილი გამოიყენოს სსსკ-ის 198-ე მუხლის მე-2 ნაწილის „ვ“ და „ი“ ქვეპუნქტებით გათვალისწინებული უზრუნველყოფის ღონისძიებები. ლოგიკურად ეს ნიშნავს, რომ ყადაღის გამოყენება არბიტრაჟსაც შეუძლია.

საინტერესოა საკითხი იმის შესახებ, შესაძლებელია თუ არა, უზრუნველყოფის ღონისძიების გამოყენება უცხოური არბიტრაჟების მიერ გამოტანილი გადაწყვეტილებების მიმართ? ამ შეკითხვას დადებითად უნდა ვუპასუხოთ. შესაძლებელია საარბიტრაჟო განხილვის საფუძველზე მოვალედ მიჩნეული პირის ქონების დაყადაღება, რომელიც საქართველოში იმყოფება. შესაბამისად, უზრუნველყოფის ღონისძიებათა გამოყენება შესაძლებელია ასეთი გადაწყვეტილებების ცნობისა და აღსრულების შესახებ განცხადებათა განხილვის დროსაც. საკითხის ამგვარ გადაწყვეტას მოითხოვს საერთაშორისო ნორმებთან ქართული საპროცესო ნორმების უნიფიკაციის აუცილებლობა და უცხო ქვეყნის გადაწყვეტილებათა აღსრულების გარანტიის გაფართოების საჭიროება.

უზრუნველყოფის სხვა მექანიზმებით ყადაღის ჩანაცვლების მცდელობა ქართულ სასამართლო პრაქტიკაში

სასამართლო პრაქტიკის ანალიზი ცხადყოფს, რომ სასამართლოები სამწუხაროდ ხშირად არ იცავენ კანონის მოთხოვნას იმის შესახებ, რომ უზრუნველყოფის ღონისძიებების გამოყენებით თავიდან უნდა იქნეს აცილებული აღსრულების გართულება. ეს განსაკუთრებით აშკარაა ყადაღის ინსტიტუტის გამოყენებისას სასამართლოების მიერ დამკვიდრებული არასწორი პრაქტიკის მაგალითზე. როგორც ცნობილია, ყადაღის გამოყენებით, სასამართლო უკრძალავს მოპასუხეს (და აგრეთვე ნებისმიერ სხვა პირს, რომლებთანაც იმყოფება მოპასუხის კუთვნილი ქონება ნებისმიერი საფუძვლით), სარჩელის განხილვის პერიოდში ფულის (ან სხვა ქონების) ნებისმიერი სახით განკარგვას. არადა, ყადაღის დადება არ წარმოადგენს ყადაღადადებული ქონებით სარგებლობის დამაბრკოლებელ ფაქტორს თვითონ მესაკუთრისთვის, თუ ეს არ გამოიწვევს ქონების განადგურებას ან არ შეამცირებს მის ღირებულებას. ამასთან, პრაქტიკაში ხშირია შემთხვევა, როდესაც სასამართლოები ყადაღის მოთხოვნით შეტანილ განცხადებას ნაწილობრივ აკმაყოფილებენ და მოპასუხეს ეკრძალება ნივთის გასხვისება და იპოთეკით დატვირთვა. ამგვარი მიდგომა ყადაღის არსის არასწორი გაგების შედეგია. ყადაღა ნივთის განკარგვის აკრძალვას ნიშნავს. განკარგვა განსხვავდება გასხვისებისაგან. განკარგვა უფრო ფართე ცნებაა და მასში მოიაზრება გასხვისების ყველა სახე, პლუს უფლებრივი დატვირთვა. სასამართლოს მიერ სარჩელის უზრუნველყოფის განცხადების ნაწილობრივი დაკმაყოფილებითა და ყადაღის ნაცვლად მოპასუხისათვის მხოლოდ ნივთის გასხ-

ვისების და იპოთეკით დატვირთვის აკრძალვით, მოპასუხეს ეძლევა თავისუფლება ნივთი გასცეს ანუ განკარგოს იჯარით, ქირავნობით. ასეთ შემთხვევაში, თუკი მოსარჩელე მოიგებს პროცესს და მას ნივთი მიეკუთვნება, ან გაქირავებულ (იჯარით გაცემულ) ნივთზე მოხდება აღსრულება, კრედიტორი (ნივთის მიმღები) ხდება ნივთზე არსებული სამართლებრივი ურთიერთობის მონაწილე, რაც ამნელებს აღსრულებას და არღვევს სარჩელის უზრუნველყოფის ინსტიტუტის პრინციპებს.³⁶ ამ მსჯელობიდან გამომდინარე, აგრეთვე სააღსრულებო კანონმდებლობაში მოცემული ყადაღის ცნების გათვალისწინებით, რომელიც ქონებით სარგებლობის აკრძალვასაც შეიძლება გულისხმობდეს, დაუშვებელია ყადაღის თანაბარ ღონისძიებად იქნეს მიჩნეული მოპასუხისათვის ნივთის გასხვისებისა და უფლებრივი დატვირთვის აკრძალვა.

სეკვესტრის ცნება და სეკვესტრის ინსტიტუტი საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს პრაქტიკაში

ქონების იძულებითი მართვა (სეკვესტრი) საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 198-ე მუხლის მე-2 ნაწილის „გ“ ქვეპუნქტის თანახმად, სარჩელის უზრუნველყოფის ერთ-ერთ საშუალებას წარმოადგენს. საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 271-ე მუხლის თანახმად, სასამართლოს XXIII თავით დადგენილი წესების შესაბამისად, შეუძლია უზრუნველყოს იმ გადაწყვეტილების აღსრულება, რომელიც გადაცემული არ არის დაუყოვნებლივ აღსასრულებლად. აქედან

---

³⁶ თბილისის საქალაქო სასამართლო სამოქალაქო საქმეთა კოლეგიის განჩინება საქმეზე N2/28156-22

გამომდინარე, სეკვესტრი შესაძლებელია გამოყენებულ იქნეს გადაწყვეტილების უზრუნველყოფის საშუალებადაც, თუ რა თქმა უნდა, გადაწყვეტილება გადაცემული არ არის დაუყოვნებლივ აღსასრულებლად საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 268-ე მუხლის საფუძველზე. აღნიშნული ინსტიტუტის არსებობა სამეწარმეო დავებში უზრუნველყოფს, რომ მხარეთა უთანხმოება და კონფლიქტი არ შეეხოს საწარმოს და გაგრძელდეს მისი ნორმალური ფუნქციონირება და მოგების მიღება. ნების იძულებითი მართვის, როგორც უზრუნველყოფის ღონისძიების „გამოყენების საკითხის გადაწყვეტა დამოკიდებულია მხარის მიერ იმ შესაძლო რისკის გონივრულ დასაბუთებაზე, ამ ღონისძიების გაუტარებლობა თუ რამდენად შეუშლის ხელს მართლმსაჯულების მიზნების განხორციელებას - ქვეყნის სახელით მიღებული გადაწყვეტილების შემდგომ აღსრულებას. ამასთანავე, სავალდებულოა ამ წინაპირობის დასაბუთების პარალელურად მოთხოვნილი უზრუნველყოფის სახე დადგენილი მართლწესრიგის, გადაწყვეტილებით განსაზღვრული სამართლებრივი სიკვითის თანაზომადი იყოს“.³⁷

ცხადია, როდესაც მოსარჩელე მოპასუხისთვის თანხის სოლიდარულად გადახდის დაკისრებას ითხოვს, ამ უკანასკნელის ქონების იძულებით სამართავად აღმასრულებლისთვის გადაცემამ შესაძლებელია მოსარჩელის ქონებრივი მდგომარეობა არსებითად დააზიანოს, ხოლო ის შედეგი, რაც ამ ინსტიტუტის გამოყენებას

---

³⁷ საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის გადაწყვეტილება №ას-69-63-2015 (2015 წ. 19 მარტი)

მოწყვეტა მოსარჩელისთვის, თავისუფლად მიიღწეოდეს მოპასუხის ქონებაზე ყადაღის დადებით ან მისთვის გარკვეული აკრძალვის დაწესებით, მაგრამ ეს იქნებოდა მხოლოდ მოსარჩელის ინტერესების გაუმართლებელი დაცვა. სეკვესტრი კი, ემსახურება მხარეთა ინტერესების სამართლიან დაბალანსებას.

სეკვესტრის მსგავსი ინსტიტუტი დროებითი მმართველის ინსტიტუტის სახით არსებობს მრავალ განვითარებულ ქვეყანაში და იგი აქტიურად გამოიყენება საკუთრების უფლებასთან დაკავშირებულ დავებში - განქორწინების შემთხვევაში, ხელშეკრულების შეუსრულებლობის შესახებ დავებში კრედიტორების ინტერესების დასაცავად, არაუზრუნველყოფილი კრედიტორების დასაცავად, პარტნიორთა შორის დავების დროს, უმცირესობაში მყოფი პარტნიორების უფლებების დასაცავად და, რა თქმა უნდა, საწარმოში წილის საკუთრებასთან დაკავშირებულ დავებში. დროებითი მმართველი განსაკუთრებით ხშირად ინიშნება ისეთ საქმეებში, სადაც არსებობს დავა საწარმოს პარტნიორებს შორის ან დავა საწარმოს საკუთრებაზე.³⁸

დროებითი მმართველის ინსტიტუტს მრავალი უპირატესობა გააჩნია, რომელიც საბოლოო ჯამში ემსახურება დავაში მონაწილე ორივე მხარის ინტერესს.

დროებითი მმართველის უფლებამოსილებები, როგორც წესი, დამოკიდებულია საქმის გარემოებებზე და განსხვავდება დავის სპეციფიკიდან გამომდინარე,

---

³⁸ Simon Miller, COURT-APPOINTED RECEIVERS IN JUDICIAL DISOLUTIONS OF LIMITED LIABILITY COMPANIES AND PARTNERSHIPS, https://nysba.org/app/uploads/2020/02/Receiver_Report_2010.pdf

თუმცა, თუ არსებობს შესაბამისი წინაპირობები, დროებით მმართველს შესაძლებელია, მიენიჭოს საწარმოს მართვისა და წარმომადგენლობის, ასევე, საერთო კრების სრული უფლებამოსილება.

დროებითი მმართველის არსებობის პირობებში უზრუნველყოფილი ხდება მოპასუხის მხრიდან ნებისმიერი ქმედების განხორციელების, განუხორციელებლობის ან სხვადასხვა ვალდებულების აღების პრევენცია, რომელიც ზიანს მიაყენებს საწარმოს ნორმალურ ფუნქციონირებას, მის ლიკვიდურობასა და, საბოლოოდ, გადაწყვეტილების აღსრულების მიზნებს.

სეკვესტრის ინსტიტუტზე საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლომ პირველად იმსჯელა 2005 წლის 28 ივლისის გადაწყვეტილებაში. კერძოდ, საკონსტიტუციო სასამართლომ განმარტა: აღსრულების პროცესში გათვალისწინებული უნდა იქნეს მოვალის ინტერესებიც. მოქმედი კანონმდებლობა სეკვესტრს მიიჩნევს აუქციონის უწყინარ ალტერნატივად, როცა ქონების რეალიზაცია კი არ ხდება, არამედ მისი სამართავად გადაცემა. სეკვესტრი ხელს უწყობს მოვალის ქონების შენარჩუნებას, მისი საწარმოს თუ მეურნეობის გამოცოცხლება-გაჯანსაღებას და კრედიტორის ინტერესების დაკმაყოფილებასაც, თუკი სამართავი ქონება კარგ მმართველს გადაეცემა.³⁹

მოგვიანებით საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლომ საკუთრების უფლების დამცავ ნორმასთან მიმართებით ანტიკონსტიტუციურად სცნო საქართვე-

---

³⁹ საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს 2005 წლის 28 ივლისის გადაწყვეტილება საქმეზე N1/4/184,228

ლოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 198-ე მუხლის მე-2 ნაწილის „გ“ ქვეპუნქტის, ამავე მუხლის მე-3 ნაწილის პირველი წინადადების და 271-ე მუხლის ის ნორმატიული შინაარსი, რომელიც სარჩელის/გადაწყვეტილების უზრუნველყოფის ღონისძიების გამოყენებას ითვალისწინებს იმ პირობებში, როდესაც ამ ღონისძიების შედეგად დაცული სიკეთე არ აღემატება უზრუნველყოფის ღონისძიების გამოყენების შედეგად მოწინააღმდეგე მხარისთვის მიყენებულ ზიანს.

საყურადღებოა, რომ სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 198-ე მუხლი ჩამოთვლის უზრუნველყოფის ღონისძიებებს, თუმცა პირდაპირ არ მიუთითებს სასამართლოს უფლებამოსილებაზე, დანიშნოს დროებითი მმართველი. შედარებისათვის, „კომერციული ბანკების საქმიანობის შესახებ“ საქართველოს კანონით, ისევე როგორც „გადახდისუუნარობის საქმისწარმოების შესახებ“, კანონი ითვალისწინებს სპეციალურ ღონისძიებებს, დროებითი ადმინისტრაციის ან მეურვის დანიშვნის სახით, რომლის მიზანს წარმოადგენს მენაბრეთა ან/და კრედიტორთა ინტერესების დაცვა. კანონმდებელმა მსგავსად ზემოთ დასახელებული საკანონმდებლო აქტებისა, სამოქალაქო საპროცესო კოდექსში სამწუხაროდ არ გაითვალისწინა ესოდენ მნიშვნელოვანი უზრუნველყოფის ღონისძიების უფრო დეტალურად აღწერა. სულ მცირე, დისკრეცია არ შეიძლება გულისხმობდეს იმაზე უფრო ინტენსიური ჩარევის შესაძლებლობას, ვიდრე ეს სახელდება კანონში.

ამრიგად, საპროცესო კანონი არ შეიცავს საკმარისად ცხად წესს, რაც ესოდენ მკაცრი ღონისძიების გამოყე-

ნებისათვის არის აუცილებელი, რაც შემდგომ დახვეწას საჭიროებს.

საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსი მოითხოვს, რომ სეკვესტრის სარჩელის/გადაწყვეტილების უზრუნველყოფის სახით გამოყენებისას, ქონება სამართავად გადაეცეს აღმასრულებელს, რაც პრინციპულად არასწორი დებულებაა. საქმე ის არის, რომ „მმართველის ფუნქციაა ყველა იმ ქმედების განხორციელება, რომელიც აუცილებელია იმისათვის, რომ სეკვესტრს დაქვემდებარებულმა ქონებამ შეინარჩუნოს თავისი სამეურნეო პოტენციალი და შესაძლებელი იყოს კანონის შესაბამისად მისი გამოყენება“. სეკვესტრი გულისხმობს ქონების მართვას მესაკუთრის ნაცვლად, მის ნაცვლად ქონებით სარგებლობას. თავისი ფუნქცია-მოვალეობებით, აღმასრულებელი არ წარმოადგენს სამეურნეო საქმიანობის განმახორციელებელ სუბიექტს. გარდა ამისა, ქონების მართვა ზოგჯერ სპეციალურ ცოდნასა და უნარებს მოითხოვს. თავისი სტატუსიდან გამომდინარე, აღმასრულებელმა შეუძლებელია შეასრულოს ქონების მმართველის ფუნქცია. ამიტომ, სსსკ-ის 198-ე მუხლის მე-2 ნაწილის „გ“ ქვეპუნქტის სიტყვასიტყვითი გაგება დაუშვებელია. მიზანშეწონილი იქნება, თუკი სეკვესტრის დადგენისას სასამართლო განსაზღვრავს აღსრულების გარკვეულ წესსა და საშუალებას, იმას, თუ როგორ უნდა აღსრულდეს სეკვესტრის გამოყენების შესახებ განჩინება სარჩელის უზრუნველყოფის მიზნით.

სსსკ-ის 198-ე მუხლის შესაბამისად, სეკვესტრი გულისხმობს მოპასუხისათვის ქონების ჩამორთმევას და სამართავად მმართველისთვის გადაცემას. სასამარ-

თლო თავისუფალია მმართველის შერჩევის საკითხში. იგი მხარეთაგან სრულიად დამოუკიდებელი პირი უნდა იყოს. აღმასრულებელი რომ მმართველის როლში ვერ მოგვევლინება, ამას არაპირდაპირ ის გარემოებაც ადასტურებს, რომ მაგალითად „სააღსრულებო წარმოებათა შესახებ“ საქართველოს კანონის თანახმად, აღმასრულებელი თვითონ შეიძლება იყოს ქონების შემფასებელი, თუმცა, შეფასებას ახორციელებს სპეციალური სუბიექტი. აღმასრულებელმა სეკვესტრის განხორციელებისას შეიძლება მოიწვიოს და უნდა მოიწვიოს კიდევ მმართველი. სრულიად დასაშვებია აღსრულების ეროვნული ბიუროს შტატშიც იქნეს აყვანილი მმართველი.

მართალია, როგორც ყადაღის, ისე სეკვესტრის შემთხვევაში შეზღუდულია მოპასუხის ქონებრივი უფლებები, მაგრამ ეს გარემოება არ იძლევა ამ ორი ინსტიტუტის გაიგივების საფუძველს. არ შეიძლება გავიზიაროთ ფრანგული სამართლის მიდგომა იმასთან დაკავშირებით, რომ სეკვესტრი არის იგივე ყადაღა. ყადაღის დადება ემსახურება მოსარჩელის ინტერესების დაცვას, მაშინ როცა სეკვესტრის განხორციელება შედის ორივე მხარის ინტერესში. ყადაღის დადება გულისხმობს გადაწყვეტილების მოსარჩელის სასარგებლოდ გამოტანის შემთხვევაში მისი აღსრულების უზრუნველყოფას, რადროსაც, როგორც წესი, მესაკუთრე კარგავს საკუთრების უფლებას ყადაღის საგანზე. სეკვესტრი პირიქით, მესაკუთრე მოპასუხისთვის ამ უფლების შენარჩუნების შესაძლებლობის მიცემას გულისხმობს.

ფრანგი იურისტები სეკვესტრს ფართო მნიშვნელობით იყენებენ. კერძოდ, ამ ტერმინით აღინიშნება როგორც ყადაღა, ისე ნივთის მართვა. უფრო მეტიც, სამკვიდროს მართვის აღსანიშნავადაც იყენებენ ფრანგები ამ ტერმინს. სეკვესტრის ინსტიტუტი გამოიყენება სამემკვიდრეო სამართალში მხოლოდ მოსამართლის გადაწყვეტილების საფუძველზე, მაშინ, როდესაც სახეზეა გაუყოფადი ნივთი და აუცილებელია სამკვიდროს მართვა. საფრანგეთის სამოქალაქო კოდექსის 1915-ე მუხლის მიხედვით: ზოგადად, დეპო (dépôt - განთავსება) არის აქტი, რომლითაც სამართავად ხდება სხვისი ნივთის მიღება, იმ მიზნით, რომ შენახული იქნეს ნივთი და შემდგომ უფლებამოსილ პირს დაუბრუნდეს ნატურით. ხოლო 1955-ე მუხლის თანახმად, არსებობს ორი სახის სეკვესტრი: სახელშეკრულებო (შეთანხმებითი) ან სასამართლოს მიერ დადგენილი.⁴⁰

შეთანხმებითი სეკვესტრი (საფრანგეთის სამოქალაქო კოდექსის 1956-ე მუხლი) არის ხელშეკრულება ერთი მხრივ, მოდავე მხარეებსა და მეორე მხრივ, მესამე პირს შორის, რომლითაც მესამე პირი იღებს ვალდებულებას შეინახოს სადაო ნივთი და დაუბრუნოს იმ მხარეს, რომელიც ცნობილი იქნება მესაკუთრედ. ამავე კოდექსის 1957-ე მუხლის თანახმად, სეკვეტრი არის როგორც სასყიდლიანი, ასევე უსასყიდლო, ხოლო 1959-

---

⁴⁰ Dalloz – Fiches d'orientation Janvier 2023 Séquestre - გამომცემლობა დალოზის ორიენტაციის კრებული, 2023 წლის იანვარი - სეკვესტრი - <https://www-dalloz-fr.ressources.univ-poitiers.fr/documentation/Document?id=DZ/OASIS/000985>

ე მუხლის მიხედვით, სეკვესტრის საგანი შეიძლება იყოს როგორც მოძრავი, ასევე უძრავი ნივთები.

სასამართლოს სეკვესტრი (საფრანგეთის სამოქალაქო კოდექსის 1961-ე მუხლი), არის მოსამართლის განკარგულების საფუძველზე მიღებული საპროცესო უზრუნველყოფის საშუალება, რომელიც უმეტეს შემთხვევაში პროცესის იმ მონაწილე მხარის მოთხოვნით დგინდება, რომლის მფლობელობაშიც არ არის საგანი და რომელიც შიშობს, რომ დაკარგავს მას.⁴¹

ქართულ სამართალშიც ყურადღება მახვილდება სეკვესტრის საგნის მოპასუხის მფლობელობაში არსებობის აუცილებლობის შესახებ. ერთ-ერთ საქმეზე, რომელზეც მოსარჩელე მოითხოვდა დაევალებულიებინათ მოპასუხე გადაეცა მის მფლობელობაში არსებული ქონება ადმასრულებლისათვის (თბილისის სააღსრულებო ბიურო) სეკვესტრის (იძულებით მართვის) სახით, სასამართლომ დაადგინა, რომ აღნიშნული მოთხოვნა არ დაეკმაყოფილებინა, რადგან ადმასრულებელს სეკვესტრის სახით შესაძლოა გადაეცეს მოპასუხის მფლობელობაში არსებული ქონება, თუ იგი საჭიროებს იძულებით მართვას, რასაც მოცემულ შემთხვევაში ადგილი არ აქვს.⁴²

ყადაღა ბოლომდე ვერ უზრუნველყოფს მოსარჩელის (კრედიტორის) უფლებათა დაკმაყოფილებას. ყადაღის ინსტიტუტი გამოიყენება ნებისმიერი მოთხოვნის - როგორც ფულადი ვალდებულების შესრულების

---

⁴¹ იქვე.

⁴² თბილისის საქალაქო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა კოლეგიის 2013 წლის 19 თებერვლის განჩინება საქმეზე: N 2/1596-13

შესახებ სარჩელის, ისე ნივთის (დავის საგნის) ნატურით დაბრუნების მოთხოვნის/სარჩელის უზრუნველსაყოფად, მაშინ როცა, სეკვესტრის დადგენა გამართლებულია ისეთ სარჩელებზე, რომლებზეც დავის საგანია ფულადი ვალდებულება. თუ დავის საგანი ერთდროულად შეეხება როგორც ფულად ვალდებულებას, ისე ნივთის დაბრუნებას, უფრო ეფექტიანია სეკვესტრის გამოყენება.

საბოლოოდ კი, უნდა ითქვას, რომ მიუხედავად იმისა, რომ საქართველოს კანონმდებლობა არაერთ სარჩელის უზრუნველყოფის სახეს იცნობს და ითვალისწინებს, საჭიროა ყურადღება უნდა გამახვილდეს საქართველოს სასამართლოს პრაქტიკაში გამოყენებულ აქტუალურ ღონისძიებებზე. კერძოდ, თუ რომელი ღონისძიება უნდა იქნეს გამოყენებული, კონკრეტული დავის სპეციფიკიდან გამომდინარე.

დასკვნა

კვლევის შედეგები შეიძლება ჩამოყალიბდეს შემდეგ დასკვნებსა და რეკომენდაციებში:

მართლმსაჯულების სისტემის ეფექტურობაზე მნიშვნელოვანწილად დამოკიდებულია სამართლებრივი უსაფრთხოების უზრუნველყოფა და განმტკიცება. სამართლებრივი უსაფრთხოება სწორედ დამოუკიდებელ, მიუკერძოებელ და სამართლიან სამართალწარმოებაში ჰპოვებს ასახვას.

მიუხედავად იმისა, რომ სწრაფი მართლმსაჯულება სამართლებრივი სახელმწიფოს ერთ-ერთი აუცილებელი ნიშანია, რამდენად სწრაფი და კანონიერიც არ უნდა იყოს სასამართლოს გადაწყვეტილება, მართლმსაჯულების ძირითადი მიზანი განუხორციელებელი დარჩება, თუ უზრუნველყოფილი არ იქნა სასამართლო გადაწყვეტილების აღსრულება.

სამოქალაქო საპროცესო კოდექსში აღიარებითი სარჩელის ცნების დაფიქსირება არ არის მიზანშეწონილი. სარჩელის სახეებად დაყოფა დოქტრინის პრეროგატივაა. მითუმეტეს, სარჩელის სახეებს არავითარი მნიშვნელობა არ გააჩნიათ მათზე მიღებული გადაწყვეტილების აღსრულების უზრუნველყოფის თვალსაზრისით. შესაბამისად, ნებისმიერი სარჩელის თაობაზე მიღებული გადაწყვეტილების აღსრულების უზრუნველყოფაა დასაშვები.

სარჩელის უზრუნველყოფის სახელწოდებით საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის XXIII-ე თავის დასათაურება ტოვებს შთაბეჭდილებას, თითქოს კანონმდებელი მხოლოდ მოსარჩელის უფლებათა უზრუნველყოფას ითვალისწინებდეს. მართალია სასამართლო გადაწყვეტილების უზრუნველყოფის დროს გამოიყენება სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის XXIII თავი, მაგრამ ეს არ ნიშნავს, რომ სასამართლოს გადაწყვეტილების უზრუნველყოფის მექანიზმი გავაიგივოთ სარჩელის უზრუნველყოფის მექანიზმთან. სარჩელის უზრუნველყოფა მხოლოდ ერთ-ერთ საპროცესო მოქმედებას წარმოადგენს უზრუნველყოფის ღონისძიებათა სისტემაში, რის გამოც აუცილებელია სამოქალაქო საპ-

როცესო კოდექსის დასახელებული თავის ჩანაცვლება ახალი ინსტიტუტით, რომელსაც შეიძლება ეწოდოს „უზრუნველყოფის ღონისძიებების“ გამაერთიანებელი სახელწოდება.

სასამართლო გადაწყვეტილების აღსრულების უზრუნველყოფის მექანიზმი უნდა გაფართოვდეს იმ თვალსაზრისით, რომ ის გახდეს იმ მოპასუხის უფლებების უზრუნველყოფის საშუალებაც, რომლის სასარგებლოდაც გამოვიდა გადაწყვეტილება. ასეთი გადაწყვეტილებით შესაძლოა მოსარჩელეს მოპასუხის სასარგებლოდ ეკისრებოდეს სასამართლო ხარჯი, თუმცა არსებული წესის პირობებში მიმდინარე დავის ფარგლებში მოპასუხე მოკლებულია თავის სასარგებლოდ გამოტანილი გადაწყვეტილების უზრუნველყოფის შესაძლებლობას. ამ თვალსაზრისით მოპასუხის ინტერესების დაცვის ბერკეტად ვერ გამოდგება შეზღუდული უზრუნველყოფის ინსტიტუტის არსებობა, ვინაიდან მოსარჩელის სასარგებლოდ შესაძლოა სულაც არ იყოს მანამდე გამოყენებული სარჩელის უზრუნველყოფის ღონისძიება, რომლის გარეშე არც შეზღუდული უზრუნველყოფის შესაძლებლობა არსებობს. ამრიგად მოპასუხის უფლებათა სამომავლო დაცვისთვის ნაკლებ არეალს ტოვებს უზრუნველყოფის დროს არსებული მოწესრიგება.

მართებულია სამოქალაქო საპროცესო სამართლის განვითარების ტენდენცია იმ ასპექტით, რომ სამოქალაქო საპროცესო კოდექსში შესული ცვლილებების მიზანია მოსარჩელის ინტერესების დაცვის მექანიზმების გაძლიერება, სასამართლო აქტების აღსრულების გარან-

ტიების გაზრდა. უზრუნველყოფის ღონისძიებების ინსტიტუტის განვითარება სამოქალაქო პროცესში, აუცილებელია სამოქალაქო ბრუნვის თანამედროვე ასპექტების გათვალისწინებით. თუმცა, მათი გაუაზრებელი გამოყენებით შესაძლოა აღარ გაამართლოს იმ მიზნებმა, რომელთაც ისახავდა კანონმდებელი ამა თუ იმ დანაწესის შემოღებით.

გადაწყვეტილების უზრუნველყოფის ღონისძიებები არ შეიძლება იყოს ამომწურავი. გადაწყვეტილების უზრუნველყოფის ინსტიტუტის გამოყენება დასაშვებია უფლებრივი დავის გამო აღძრული ნებისმიერი კატეგორიის საქმეში. აღნიშნული ინსტიტუტის გამოყენება გავლენას არ ახდენს საქმის საბოლოო შედეგზე, ამასთან სასამართლო გადაწყვეტილების აღსრულების ინსტიტუტი სასამართლოს მიერ დადასტურებული უფლების აღსრულებას რეალურს უნდა ხდიდეს ნებისმიერი იმ მხარისათვის, რომლის სასარგებლოდაც გამოვიდა გადაწყვეტილება. ამით ის განსხვავდება სარჩელის უზრუნველყოფისაგან, რომელიც მხოლოდ მოსარჩელეს იცავს. მაშასადამე, ხელს უწყობს საქმეზე აღსრულებადი გადაწყვეტილების გამოტანას.

თუ სარჩელის უზრუნველყოფის ღონისძიებების გამოყენება დასაშვებია ისეთი ფაქტების საფუძველზეც, რომელთაც მხოლოდ ვარაუდის ხასიათი აქვთ და მაშასადამე, ამგვარი ფაქტების დასასაბუთებლად/დასამტკიცებლად საჭირო არ არის მტკიცებულებების წარდგენა, გადაწყვეტილების უზრუნველყოფა დამოკიდებულია საქმის შედეგზე. ამიტომაც არის, რომ სარჩელის უზრუნველყოფის ღონისძიებების გამოყენების

საფუძვლები არ იძლევიან პასუხს კითხვაზე, რომელი მტკიცებულება და რომელ სტადიაზე უნდა წარუდგინოს სასამართლოს მხარემ. ამასთან, თავად სავარაუდო ფაქტები ანუ გარემოებები, რომლებიც სარჩელის უზრუნველყოფის ღონისძიების გამოყენების შუამდგომლობის/თხოვნის მიზეზებია, საქმის/სადაო სამართლებრივი ურთიერთობის ხასიათზეა დამოკიდებული, მათ შორის, ასეთი მიზეზი და გარემოება შეიძლება მოპასუხის პიროვნებასთანაც იყოს დაკავშირებული.

სარჩელის უზრუნველყოფის მსგავსად გადაწყვეტილების უზრუნველსაყოფად შესრულებული საპროცესო მოქმედების მიზანია სასამართლო გადაწყვეტილების აღსრულებადობის უზრუნველყოფა, თუმცა მისგან განსხვავებით მისი მიზანი არ არის ვიწრო კერძოდ მხოლოდ მოპასუხის მიერ ქონების რეალიზაციისაგან თავის დაზღვევა ან მოპასუხის სხვა არასასურველი, არაკეთილსინდიერი მოქმედებისაგან თავის დაზღვევა, დავის საგნის (დავის მატერიალური ობიექტის) შენარჩუნების გზით.

გადაწყვეტილების უზრუნველყოფის ღონისძიების გამოყენების მოთხოვნაზე უფლებამოსილი პირი უნდა იყოს როგორც მოსარჩელე, ისე მოპასუხე იმის მიხედვით, თუ რომელი მხარის სასარგებლოდ არის გამოტანილი გადაწყვეტილება. თუ ამ უკანასკნელის სასარგებლოდ არის მიღებული გადაწყვეტილება ორივე მხარე უფლებამოსილია წარადგინოს შემხვედრი უზრუნველყოფა. ორივე მხარე - მოსარჩელეც და მოპასუხეც სარგებლობს ეფექტიანი და პრევენციული დაცვის უფლებით. ეფექტიანი დაცვა სარჩელით მოთხოვნილი

უფლების მოპოვებას გულისხმობს, ხოლო პრევენციული დაცვისას უნდა არსებობდეს სამართლებრივი გარანტია, რომ სანამ უფლება აღდგება, იარსებებს ამ უფლების გაუქმების პრევენციისკენ მიმართული ღონისძიებები.

დასაშვებია საქმეზე ერთდროულად გადაწყვეტილების უზრუნველყოფის რამდენიმე ღონისძიების გამოყენება. მთავარია, დაცულ იქნეს პროპორციულობის ანუ თანაზომადობის პრინციპი - უზრუნველყოფის შერჩეული ღონისძიება გონივრული და სარჩელის ფასის პროპორციული უნდა იყოს.

იმ თვალსაზრისით, აშკარად ხარვეზიანია საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 196¹-ე მუხლი, რომელიც პროპორციულობის დაცვის იმპერატივს უკავშირებს მარტოოდენ ქონებაზე ყადაღის დადების შემთხვევას, მაშინ როცა პროპორციულობის დაცვა საჭიროა ნებისმიერ შემთხვევაში, უზრუნველყოფის ნებისმიერი ღონისძიების გამოყენებისას. მით უმეტეს, უზრუნველყოფის მექანიზმს ფართო მნიშვნელობა ენიჭება. შესაბამისად, დასახელებული ნორმა უნდა ჩამოყალიბდეს იმდაგვარად, რომ პროპორციულობა მოითხოვებოდეს ზოგადად უზრუნველყოფის ღონისძიების გამოყენებისას და არა მხოლოდ ყადაღის შემთხვევაში. აღნიშნული არა მარტო მხარეთა ინტერესებს დააბალანსებს, არამედ ხელს შეუწყობს საპროცესო უფლება-მოვალეობების კეთილსინდისიერად განხორციელებას სამოქალაქო სამართალწარმოებაში.

გადაწყვეტილების უზრუნველყოფის ღონისძიების დროული და სწორი გამოყენება განაპირობებს სამოქალაქო

ლაქო სამართალწარმოების ეფექტიანობას, პროცესის მიზნების რეალურ განხორციელებას. საქმეზე მიღებული გადაწყვეტილება კი, რეალური, აღსრულებადი ხდება. უზრუნველყოფილი უნდა იქნეს მოპასუხის უფლებებიც.

სამოქალაქო საპროცესო კოდექსში არ არის მითითებული, თუ კონკრეტულად რომელი ღონისძიება და რომელ სასარჩელო მოთხოვნასთან დაკავშირებით შეიძლება იქნეს გამოყენებული, რომ ამა თუ იმ ღონისძიებას პრიორიტეტული მნიშვნელობა აქვს გადაწყვეტილების უზრუნველყოფის საკითხში, უზრუნველყოფის დანარჩენ ღონისძიებათა შორის და რომ სწორედ ეს ღონისძიება უპირატესად უნდა იქნეს გამოყენებული განსაზღვრული კატეგორიის სამოქალაქო საქმეზე. როდესაც სასამართლო წყვეტს საკითხს, არსებობს თუ არა გადაწყვეტილების უზრუნველყოფის ღონისძიებათა გამოყენების საფუძველი და თუ არსებობს, რომელი ღონისძიება უნდა იქნეს შერჩეული, აუცილებლად მოცემულ შემთხვევაში, ყოველთვის ითვალისწინებს საქმის კონკრეტულ გარემოებებს.

გადაწყვეტილების უზრუნველყოფის ინსტიტუტი გამოყენებული უნდა იქნეს კანონიერ ძალაში შესული გადაწყვეტილებების მიმართ. მისი გამოყენება დაუშვებელია დაუყოვნებლივ აღსასრულებელი გადაწყვეტილებების მიმართაც. როგორც ძალაში შესულ, ისე დაუყოვნებლივ აღსასრულებელ გადაწყვეტილებებზე გაციემა სააღსრულებო ფურცელი და შესაბამისად, მათი უზრუნველყოფა ხორციელდება სააღსრულებო წარმოების ფარგლებში აღმასრულებლის მიერ შესაბამისი ღო-

ნისძიებების შესრულებით (ქონებაზე, მათ შორის მო-
თხოვნებზე ყადაღის დადებით და სხვა) და არა სასა-
მართლოს მიერ.

კვლევაში განხორციელებული მოპასუხის ქონებ-
რივი უფლებების შემზღუდავი უზრუნველყოფის სა-
შუალებების გამოყენებასთან დაკავშირებული ძირი-
თადი პრობლემების ანალიზი შემდეგი დასკვნების
გამოტანის საშუალებას იძლევა:

სასარჩელო წარმოება არ არის სამოქალაქო ბრუნვის
დამაბრკოლებელი, ან შემზღუდაველი ფაქტორი. სარჩე-
ლის სასამართლო წარმოებაში მიღების შემდეგაც მხა-
რეებს არ ერთმევათ უფლება გაყიდონ ან სხვა გზით გა-
ასხვისონ დავის საგანი, ანდა დათმონ თავიანთი მო-
თხოვნა. ამასთან, სარჩელის დაკმაყოფილების შემთხვე-
ვაში, სასამართლო გადაწყვეტილების აღსრულების სა-
ვალდებულობის კონსტიტუციური პრინციპის გან-
ხორციელების მიზნით, კანონმდებელი უშვებს საერთო
წესიდან გადახვევის შესაძლებლობას და ადგენს უზ-
რუნველყოფის სახით დროებითი ღონისძიების გამოყე-
ნების წესს, გადაწყვეტილების აღსრულების შესაძლებ-
ლობის კონკრეტულ მექანიზმს, რომლის გამოყენება
პოტენციურად აღსრულებადს ხდის გადაწყვეტილებას
და მოწინააღმდეგე მხარის არაკეთილსინდისიერი ქმე-
დებებით განპირობებული დაბრკოლებების თავიდან
აცილებას ემსახურება. უზრუნველყოფის აღნიშნული
ბერკეტების გამოყენებით მოსარჩელე დაცულია გადა-
წყვეტილების მიღების შემდეგ, მის აღსრულებაზე მოქ-
მედი ობიექტური რისკფაქტორებისაგან.

სასამართლო უნდა ითვალისწინებდეს ფაქტობრივ მოცემულობას და მხარეთა ინტერესების დაბალანსების მიზნით, უზრუნველყოფის იმგვარ ღონისძიებას უნდა იყენებდეს, რომ უსაფუძვლოდ და მეტისმეტად არ შეიზღუდოს, როგორც მოვალის, ასევე, მესამე პირთა ინტერესები.

გათვალისწინებული უნდა იქნეს თანასწორობის პრინციპიც. შესაბამისად, სარჩელის უზრუნველყოფის ღონისძიება არ შეიძლება იქცეს მხარის დასჯის მექანიზმად და იგი ემსახურება კანონით ზუსტად გათვალისწინებულ შემთხვევებს. სარჩელის უზრუნველყოფის არსიდან გამომდინარე, სასამართლო არჩევს უზრუნველყოფის ღონისძიებას სასარჩელო მოთხოვნის ხასიათიდან და მოცულობიდან გამომდინარე. უზრუნველყოფის ღონისძიებით შეზღუდული უფლება უნდა იყოს სასარჩელო მოთხოვნის ადეკვატური. დაუშვებელია უზრუნველყოფის ღონისძიებით ქონებრივი უფლების გაუმართლებელი შეზღუდვა და ამ კუთხით მხარეთა არათანაბარ პირობებში ჩაყენება.

მოპასუხის ქონებრივი უფლებების შემზღუდველი სარჩელის უზრუნველყოფის ღონისძიებების მიზანია მოსარჩელის დარღვეული უფლების იძულებითი აღდგენისათვის საპროცესო პირობების შექმნა.

ამგვარი პირობების შექმნის და მამასადაამე, უზრუნველყოფის ერთ-ერთი ყველაზე ეფექტიანი საშუალებაა მოპასუხის ქონებაზე ყადაღის დადება.

ქონებაზე ყადაღის დადება სამოქალაქო საპროცესო კოდექსით დადგენილი იძულებითი უზრუნველყოფის საპროცესო საშუალებაა (სამოქალაქო საპროცესო იძუ-

ლების ღონისძიებაა), რომელიც გამოიყენება სასამართლოს მიერ კანონით დადგენილი წესით მაშინ, როდესაც არსებობს მისი გამოყენების საფუძველი, პირობები და იმ მიზნით, რომ თავიდან იქნეს აცილებული და/ან აღიკვეთოს ქონების დაკარგვა, მოხმარება, გადამალვა, დაზიანება.

ქონებას ყადაღა უნდა დაედოს მხოლოდ აუცილებლობის შემთხვევაში, სამოქალაქო საქმეში ისეთი კონკრეტული გარემოების ან გარემოებების არსებობის შემთხვევაში, როდესაც საპროცესო იძულების სწორედ მოცემული ღონისძიების გამოყენებლობა საფრთხეს შეუქმნის გადაწყვეტილების აღსრულებას, ე.ი. როდესაც ცხადი ხდება, რომ უზრუნველყოფის ღონისძიების გამოყენების გარეშე ქონება შემცირდება, აღარ იქნება საკმარისი, ან საერთოდ აღარ იარსებებს მოსარჩელის მოთხოვნათა დასაკმაყოფილებლად (ქონებას გვერდზე გააცურებენ, გაასხვისებენ, დაიკარგება, დაზიანდება და სხვა).

უკვე წარდგენილი ან სამომავლოდ აღსამრავი სარჩელის უზრუნველყოფის მიზნით ქონებაზე ყადაღის დადების ფაქტობრივი საფუძველია როგორც დადასტურებული, ისე სავარაუდო გარემოებები. საუბარია გადაწყვეტილების აღსრულებლობის საფრთხეზე მიმანიშნებელ ზემოაღნიშნულ გარემოებებზე, აგრეთვე სხვა მოქმედების შესრულებისა თუ მოვლენის წარმოშობის საფრთხეზე, რომელიც შეუძლებელს გახდის ან გაართულებს გადაწყვეტილების აღსრულებას ან მოსარჩელეს მიაყენებს აუნაზღაურებელ ზიანს.

ქონებაზე ყადაღის დადების ინსტიტუტის გამოყენების პირობას წარმოადგენს გარემოება, რომლის არსებობას ან არარსებობას კანონი უკავშირებს ქონებაზე ყადაღის დადების ინსტიტუტის გამოყენების შესაძლებლობას.

სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 198-ე მუხლის გამოყენება პრობლემურია ისეთ შემთხვევებში, როდესაც უძრავი ნივთის ფორმალური მესაკუთრე გარდაცვლილია და ამ ნივთის გამო დავა მიმდინარეობს კრედიტორსა და მემკვიდრეს შორის, ან მემკვიდრეებს შორის. პრობლემას ქმნის როგორც ამ ნორმის ფორმულირება ისე მისი არასწორი განმარტება. შესაბამისად, მიზანშეწონილია ზემოაღნიშნულ ნორმაში სიტყვები: „ყადაღის დადება მოპასუხის ქონებაზე“ შეიცვალოს სიტყვებით: „ყადაღის დადება დავის საგნად ქცეულ ქონებაზე“. ამგვარი ფორმულირება შესაძლებლობას იძლევა დაყადაღდეს სადავო ქონება, რომელიც მართალია მოპასუხის სახელზე არ არის აღრიცხული საკუთრების უფლებით, მაგრამ მოპასუხეს შესაძლებლობა აქვს გაიფორმოს მასზე სამემკვიდრეო უფლება და განკარგოს და ამით კი, თავიდან აიცილოს ქონებაზე გადახდევინების მიქცევა.

არაეფექტიანია სეკვესტრის ინსტიტუტი. პრაქტიკულად განუხორციელებელია სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის დანაწესი სეკვესტრს დაქვემდებარებული ქონების სამართავად აღმასრულებლისათვის გადაცემის შესახებ. აღმასრულებლის დატვირთვა მმართველის ფუნქციით პრაქტიკულად წარმოუდგენელია. სეკვესტრის დადგენისას გასათვალისწინებელია სამართავი ქო-

ნების თავისებურება, რაც შესაძლოა მოითხოვდეს სათანადო ცოდნით აღჭურვილი პირის შერჩევას ასეთი პირი უნდა განსაზღვროს სასამართლომ.

ის დანაწესი, რომ სარჩელის უზრუნველყოფის ღონისძიებები არაამომწურავად არის განსაზღვრული და მოსამართლეს აქვს ზოგადი უფლებამოსილება, ყოველ კონკრეტულ შემთხვევაში, თავად გადაწყვიტოს სარჩელის უზრუნველსაყოფად საჭირო რომელი ღონისძიება გამოიყენოს, არ არის საქართველოს კონსტიტუციის საწინააღმდეგო. სამოქალაქო ურთიერთობების მრავალფეროვნებიდან გამომდინარე, არაგონივრულია კანონმდებელს მოვთხოვოთ, წინასწარ მოახდინოს უზრუნველყოფის თითოეული შემთხვევის იდენტიფიცირება, მათი დეტალური გაწერა. საქმის განმხილველ სასამართლოს უნდა გააჩნდეს გარკვეული თავისუფლება, რათა თავად განსაზღვროს, რა ღონისძიება შეიძლება გახდეს საჭირო ამა თუ იმ სამოქალაქო საქმეზე. უზრუნველყოფის ღონისძიებების წინასწარ ამომწურავად განსაზღვრა წართმევდა მოსამართლეს შესაძლებლობას, ყოველ კონკრეტულ შემთხვევაში გადაეწყვიტა უზრუნველყოფის აუცილებლობა და შესაძლოა წარმოიშვას სამართლიანი სასამართლოს უფლების დარღვევის საფრთხე, ვინაიდან მოსამართლეს არ ექნებოდა შესაძლებლობა, გამოეყენებინა სარჩელის უზრუნველყოფისათვის აუცილებელი ესა თუ ის ღონისძიება.

ამავე დროს, უზრუნველყოფის ღონისძიების გამოყენებისას სასამართლო დისკრეცია ვერ იქნება უსაზღვრო. სასამართლო შებოჭილია, ერთი მხრივ, კონსტიტუციური უფლებებითა და პრინციპებით, ხოლო, მეორე

მხრივ, კანონმდებლობით გათვალისწინებული პროცესუალური ნორმებით. სამოქალაქო ურთიერთობების მრავალფეროვნების მიუხედავად, კანონმდებელმა მკაფიოდ და ამომწურავად განსაზღვრა საფუძვლები და კრიტერიუმები, რომლებიც უნდა დაკმაყოფილდეს უზრუნველყოფის ღონისძიებების გამოსაყენებლად. ეს უცილებელია იმისთვის, რათა შეცდომისა თუ თვითნებობის შედეგად არ მოხდეს საკუთრების უფლების გაუმართლებელი შეზღუდვა. სამოქალაქო ურთიერთობების მრავალფეროვნება არ ათავისუფლებს კანონმდებელს ვალდებულებისაგან, აჭლურვოს დავის განმხილველი სასამართლო შეძლებისდაგვარად მკაფიოდ გაწერილი სამართლებრივი ნორმებითა და განჭვრეტადი კრიტერიუმებით, რომელიც შესაძლებლობას მისცემს სასამართლოს, სწორად შეარჩიოს, ხოლო მხარემ შუამდგომლობის საფუძველზე მოითხოვოს უზრუნველყოფის ღონისძიების გამოყენება.

სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 191-ე მუხლის პირველი ნაწილის და 198-ე მუხლის მე-3 ნაწილი სასამართლოს უზრუნველყოფის ღონისძიების გამოყენებისათვის უდგენს მხოლოდ „აუცილებლობის“ ტესტით ხელმძღვანელობის ვალდებულებას. ერთადერთი ნორმა, რომელიც მოპასუხის ინტერესების დაცვას ემსახურება, არის სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 199-ე მუხლი, რომელიც არეგულირებს უზრუნველყოფის ღონისძიების შედეგად მიყენებული ზიანის კომპენსირების საკითხს.

ქონებაზე ყადაღის დადება მაღალეფექტიანი საშუალებაა, პრევენციული ღონისძიებაა, რომლის გამოყენე-

ბაც ხელს უწყობს მართლმსაჯულების მიზნების მიღწევას. ქონებაზე ყადაღის დადების ინსტიტუტი დარგთაშორისი მნიშვნელობის ინსტიტუტია. ეს ნიშნავს, რომ სამოქალაქო საპროცესო და სააღსრულებო კანონმდებლობის გარდა, სისხლის სამართლის პროცესსა და საარბიტრაჟო წარმოებაშიც გამოიყენება.

ცხადია, ქონებაზე ყადაღის დადება არ უკავშირდება საქმისათვის მნიშვნელობის მქონე გარემოებების დადგენას. ამგვარი გარემოებების დადგენა მტკიცების პროცესის შედეგია.

სადისერტაციო ნაშრომის ძირითადი შინაარსი გამოქვეყნებულია შემდეგ პუბლიკაციებში

სტატიები:

1. უფლების უზრუნველყოფის დონისძიებათა გამოყენების საფუძველი სამოქალაქო პროცესში. საქართველოს უზენაესი სასამართლოსა და საქართველოს მოსამართლეთა ასოციაციის სამეცნიერო-პრაქტიკული იურიდიული ჟურნალი მართლმსაჯულება და კანონი N2 (78), 23.
2. სარჩელის სახეები. საქართველოს უზენაესი სასამართლოსა და საქართველოს მოსამართლეთა ასოციაციის სამეცნიერო-პრაქტიკული იურიდიული ჟურნალი მართლმსაჯულება და კანონი N1 (73), 22.
3. მოპასუხის ქონებრივი უფლებების შემზღვეველი სარჩელის უზრუნველყოფის დონისძიებანი. საქართველოს უზენაესი სასამართლოსა და საქართველოს მოსამართლეთა ასოციაციის სამეცნიერო-პრაქტიკული იურიდიული ჟურნალი მართლმსაჯულება და კანონი N3 (79), 23.

საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენციები:

1. „შრომითი უფლებები სამოქალაქო საზოგადოებისთვის“ კონფერენცია შვედეთის კურსდამთავრებულთა ქსელის და იუსტიციის სასწავლო ცენტრის თანამშრომლობით. თბილისი, 2023 წელი. (With cooperation of the Sweden Alumni

Network Georgia and Training Center of Justice of Georgia and with the financial support of the Swedish Institute the conference "Labor Rights for Civil Society" was held in Georgia).

2. საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის სამართლისა და საერთაშორისო ფაკულტეტის მიერ ორგანიზებული საერთაშორისო კონგრესი - CUDES 2023 14. International Congress On Current Debates In Social Sciences და სტატია გამოქვეყნდა Journal Cudes - ში.

Annotation

In the paper "Ensuring the enforcement of decisions as a right of a fair court", the problematic issues of ensuring the enforcement of decisions made by the general courts of Georgia in civil cases are discussed. The paper examines the history of enforcement of decisions in international and Georgian judicial practice, as well as compliance of Georgian judicial practice with Article 6 of the European Convention on Human Rights. In the paper, ensuring the execution of the court decision is considered as part of the right to a fair trial, and recommendations are developed for the efficient operation of the Georgian justice system.

In the research process, various scientific literature was studied. The practices of common courts and the European Court of Human Rights were also analyzed. The main problems of the paper were identified as a result of literature and court practice.

During the research, it was revealed that despite the scientific research and practical experience accumulated over many years, the regulations developed in relation to the above-mentioned issues still need to be revised and updated accordingly.

Based on the fact that international law recently actively considers the enforcement of the decision as a part of the right to a fair trial, the paper aims to analyze the flawed norms and institutions related to the research problem in the thesis and to develop proposals for the purpose of perfecting the flawed norms of the Civil Procedure Code.

Caucasus International University
Faculty of Law
Ph.D. Program in Law

Ketevan Meparishvili

**Ensuring the enforcement of decisions as a right of a
fair court**

Abstract Dissertation
Presented for Academic Degree of Ph.D. in Law

Scientific Supervisor: **Nino Khunashvili**
Associate Professor
of Caucasus International University

Tbilisi, 0141, Georgia
2024

Scientific Supervisor: **Nino Khunashvili**
Associate Professor of Caucasus International University

Official reviewers:

Maia Tskitishvili – Doctor of Law,
Professor of the Akaki Tsereteli University of Georgia

Marine Chkonia - Doctor of Law,
Georgian Technical University

Defense of the dissertation shall take place on May 17, 2024,
16:00 PM,

at the Dissertation Council of the Faculty of Law of
Caucasus International
University

Address: Building 1 of Caucasus International University,
Chargali Str. №73, 0141, Tbilisi, Georgia

Dissertation is accessible at the library of the Caucasus
International University

Secretary of the Dissertation Board: **Aleksandre Giorgidze**
Doctor of Law,
Associate Professor